

ΠΕΡΙ ΗΜΕΡΟΜΙΣΘΙΩΝ.

Ἡ ἐργασία εἶναι προϊόν, διὰ τοῦ ὁποίου ἡ Θεία Πρόνοια ἐπρόικισε τὴν δύναμιν παντὸς ὑγιοῦς καὶ πλήρους κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀνθρώπου, ὑπὸ ἓνα ὅμως ὄρον, τῆς κινήσεως τοῦτέστι τῆς δυνάμεως ταύτης διὰ τῶν περιστοιχουσῶν τὸν βίον ποικίλων οἰκονομικῶν ἀναγκῶν. Δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ μεταχειρισθῇ τὸ θεῖον τοῦτο δῶρημα εἰς τὰς ἀμέσους χρείας του, δύναται νὰ τὸ μεταδώσῃ εἰς τοὺς ἀγαπητούς του καὶ δύναται νὰ τὸ πωλήσῃ εἰς τὴν κοινὴν τοῦ κόσμου ἀγορὰν. Ἐν τῇ τελευταίᾳ περιπτώσει πῶς κανονίζεται ἡ τιμὴ τῆς πραγματείας ταύτης;

Βεβαίως ὅταν ἑκατὸν πωλητὰὶ ἐργασίας (ἐργάται) τρέχουσιν ὀπισθεν ἑνὸς ἀγοραστοῦ ἐργασίας (κεφαλαιοῦχος, ἐπιχειρηματίας), τὸ τίμημα τοῦ ἐργατικοῦ ἐμπορεύματος θὰ εἶναι πολὺ μικρότερον ἢ εἰάν πεντήκοντα ἐργάται συνηγωνίζοντο πρὸς ἀλλήλους. Καὶ τὰνάπαλιν ὅσω πλειότεροι ἀγορασταὶ ἐργασίας προσέρχονται εἰς τὴν ἐργατικὴν ἀγορὰν, τόσο ἀναβαίνει τὸ τίμημα τοῦ ἐργατικοῦ ἐμπορεύματος. Ὁ συναγωνισμὸς λοιπὸν παρίσταται, εἴτε ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐργατῶν, εἴτε ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐπιχειρηματιῶν, ὡς κανονιστικὴ τις τῶν ἡμερομισθίων ἀρχή, λειτουργοῦσα ἐπὶ τοῦ μεγάλου οἰκονομικοῦ νόμου τῆς ζήτησεως καὶ τῆς προσφορᾶς. Διότι ἔ υπερτερεῖ μὲν ἡ ζήτησις τῆς ἐργασίας; Ἀναβαίνει τὸ ἡμερομίσθιον. — Ὑπερτερεῖ δὲ ἡ προσφορὰ τῆς ἐργασίας; Καταβαίνει τὸ ἡμερομίσθιον.

Τοιοῦτοτρόπως δὲν ἀρκεῖ μόνος ὁ μέγας ἢ μικρὸς συναγωνισμὸς τῶν ἐργατῶν πρὸς ἀλλήλους ἵνα καταβιβάσῃ ἢ ἀναβιβάσῃ τὸ ἡμερομίσθιον. Ὅταν ἀφ' ἑνὸς μὲν προσ-

φέρωνται πολλοὶ ἐργάται, ἀφ' ἑτέρου δὲ προσέρχονται καὶ πολλὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, χωρὶς τοῦτέστι νὰ διαταραχθῇ ἢ μεταξὺ αὐτῶν ἀναλογία, τότε τὸ ἡμερομίσθιον ἀκολουθεῖ τὴν προτέραν ὁδόν. Ἐπίσης δὲ καὶ ὅταν, ἐλαττωμένων τῶν ἐργατῶν, συναλαττοῦνται ἀναλόγως καὶ τὰ κεφάλαια τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Ὅταν ὁμως πολυπλασιάζονται μὲν οἱ ἐργάται, περιορίζονται δὲ τὰ ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια, τότε τὰ ἐργατικά ἡμερομίσθια συντρίβονται ὑπὸ τὸ βαρὺ τοῦ συναγωνισμοῦ ἄρμα, καθὼς καὶ τὰνάπαλιν ἀναπτεροῦνται, ὅταν, περιοριζομένου τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ἐργατῶν, ἀναπτύσσονται τὰ εἰς βιομηχανικὴν κυκλοφορίαν ἐπιχειρηματικὰ κεφάλαια. Κυρίως λοιπὸν ἢ μεταξὺ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ καὶ ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων σχέσις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν τοῦ ἐργατικοῦ ἡμερομισθίου. Ἐὰν ὑποθεθῇ ὅτι ἀπὸ τινος χώρας αἰφνιδίως ἀφαιρεῖται μέγα μέρος τοῦ κυκλοφοροῦντος κεφαλαίου αὐτῆς, ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς ἐξ ἅπαντος θὰ περιέλθῃ εἰς κρίσιν, διότι θὰ περιορισθῇ ἢ βιομηχανικὴ τοῦ γενικοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος δραστηριότης, θὰ ζητηθῇ ὀλιγώτερον ἢ ἐργασία καὶ θὰ καταπέσωσιν ἐντεῦθεν οἱ ἐργατικοὶ μισθοί. Ἦόσον ἐν τούτοις διαφέρουσι τὰ οἰκονομικὰ ἀποτελέσματα μετὰ ἐπιδημίαν, ἢτις ἀφαιρεῖ οὐσιῶδες κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μέρος πληθυσμοῦ! Τοιοῦτοτρόπως γνωρίζομεν ὅτι μετὰ τὴν φοβερὰν τοῦ 1348 πανώλην ἐτετραπλασιάσθη τὸ ἡμερομίσθιον ἐν Ἀγγλίᾳ.

Ἡ αὐξήσις τῶν ἐργατικῶν πληθυσμῶν καὶ τῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων ἀκολουθεῖ νόμους τινὰς ἰδιαιτέρους, τῶν ὁποίων ἢ μελέτη κέκτηται πολὺ διαφέρον. Ἐὰν κρίνωμεν ἐκ τῆς σχετικῆς πρὸς ἄλλαν χώρας ἐν Ἑλλάδι ὑπερτιμῆσεως τῶν ἡμερομισθίων, πρέπει νὰ δεχθῶμεν ὅτι ἢ αὐξήσις τῶν ἡμετέρων κεφαλαίων ἐνεργεῖται δραστηριότερον τῆς αὐξήσεως τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν. Τὸ σύμπτωμα φαίνεται μοι σπουδαιότατον, διότι μαρτυρεῖ τὴν ἀποταμιευτικὴν δύναμιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, τὸ ὅποion, οὕτως, οὐκ ἔδωρεάν κατέχει πρωτεύουσαν ἀνάγκη εἰς τὸ πο-

σὸν τοῦλάχιστον εἰς τὸ ποῖον θέσιν ἐν τῷ καθολικῷ τοῦ κόσμου ἐμπορίῳ. Ὅσω μείζον τὸ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα καὶ ἢ ἀποταμιευτικὴ τάσις λαοῦ τινὸς, τόσω ἢ ἐργασία ζητεῖται πλείοτερον καὶ πληρόνεται καλλίτερον. Ἐγνοεῖται ὅτι παραλείπω τοὺς δεινοὺς ἐκείνους ἠθικολόγους, οἵτινες φάλλουσιν ἱερεμιάδας περὶ τῆς Ἑλληνικῆς δῆθεν φυγοπονίας, οὐδόλως ὑποπτευόμενοι τὴν ἐν τοῖς ὑπερτετιμημένοις ἐξοχικοῖς καὶ ἀστικοῖς ἡμερομισθίοις ἡμῶν μεγάλην οἰκονομικὴν ἀλήθειαν. Κρίνουσι ἐκ τῶν ὀλίγων ἀνοήτων, οἵτινες, δουλεύοντες εἰς τὸν ναὸν τῆς συνηθείας, τρέχουσι κατόπιν τῶν εὐτελῶν τοῦ δημοσίου μισθαρίων, ἐνῶ ἀνοίγεται ἐνώπιον των ὀρίζων εὐρὺς ὡς ὁ κόσμος!

Αἱ κύριαι ἀρχαὶ τῆς αὐξήσεως τῶν κεφαλαίων ἐμελετήθησαν ἄλλοτε ἐν τῷ συγγράμματι τούτῳ (σελ. 204) ὡς ἀπὸ τινος διαγράμματος γενικοῦ. Αἱ λεπτομέρειαι ἀνήκουσιν εἰς τὸν ροῦν τῶν οἰκονομικῶν πραγμάτων τὰ ὁποῖα δὲν θέλουσι λείψει ἐκ τοῦ μέλλοντος τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιθεωρήσεως. Ὅσον ὁμως ἀφορᾷ τὸν ἐργατικὸν πληθυσμὸν ὁ Smith (βιβλ. 1. κεφ. 8) ὑποστηρίζει ὅτι, «ὁσάκις ἢ ζήτησις τῶν ἀνθρώπων αὐξάνει, δὲν βραδύνει νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν αὐτὴν ἀναλογίαν καὶ ἢ προσφορά αὐτῶν». Τῷ ὄντι ἅμα τὸ ἡμερομίσθιον ἔνεκεν τῆς μεγάλης ζήτησεως τῶν ἀνθρώπων ἀναβῆ ὑπεράνω τῶν ἀναγκαίων εἰς συντήρησιν τοῦ ἐργάτου δαπανῶν, ἢ φήμη προσκαλεῖ πανταχόθεν τοὺς ἥττον εὐτυχῶς τοποθετημένους ἐργάτας. Ἀπόδειξις δὲ ὁ ἐξ Ἡπείρου, Θεσσαλίας κλπ. ἐργατικὸς πληθυσμὸς τῶν Ἀθηνῶν περὶ τὴν οἰκοδομικὴν π. χ. βιομηχανίαν. Ἀλλὰ τὸ κυριώτερον ἀποτέλεσμα ἀναφαίνεται ἐν τῷ πολλαπλασιασμῷ τῶν ἐργατικῶν οικογενειῶν. Ὅταν τὸ ἐργατικὸν ἡμερομίσθιον εἶναι ἰκανῶς ἀνεπτυγμένον, ἢ πρώτη τότε ὁρμὴ τοῦ ἀνθρώπου εἶναι νὰ τὸ διαμοιράσῃ μετὰ τῶν τρυφερωτέρων τῆς ἐν τῷ κόσμῳ ζωῆς ἀντικειμένων ἐγνοῶ τὴν σύζυγον καὶ τὰ τέκνα. Οἱ γάμοι τότε πολλαπλασιάζονται καὶ μετ' αὐτῶν ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐργατῶν.

Ποῖα εἶναι τὰ ὄρια τῆς τοιαύτης τῶν ἡμερομισθίων φι-

λοδοξίας; Ἐξαρτᾶται αὐτὴ ἐκ τῆς βιωτικῆς τῶν λαῶν οἰκονομίας. Πληθυσμοὶ ὀλιγαρχεῖς, τόπους κατοικοῦντες εὐκραεῖς, αἰσθάνονται ὀλιγωτέρας ἀνάγκας, καὶ ἐπομένως ὀλιγωτέρων ἐφοδίων χρεῖαν. Ἐν γένει δὲ ἡ οἰκονομικὴ, πνευματικὴ καὶ ἠθικὴ ἀνάπτυξις τοῦ ἔθνους ἐξασκεῖ μεγάλην ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Ὅποια διαφορὰ μεταξὺ τῶν δαπανῶν πεπολιτισμένου καὶ ἀπολιτίστου ἐργάτου! Φαντάζομαι τὸν Ἄγγλον ἐργάτην μετὰ τῆς ἀφθόνου καὶ ἐκλεκτῆς εἰς παντοειδῆ ἀντικείμενα τροφῆς του, μετὰ τῆς στερεᾶς ἐνδυμασίας του, τῶν ἐφημερίδων του καὶ τῶν ψυχαγωγιῶν του! Ἐν τούτοις χῶραι, ὀλίγας ἀριθμοῦσαι ἡμέρας παγετώδεις, δύνανται νὰ παρέλθωσι πλείστων χειμερινῶν προμηθειῶν, αἵτινες εἰς ἄλλα κλίματα ἀποβαίνουσι ἀναπόφευκτοι. Καθόλου δὲ ὅσον ἡ ζωὴ εὐκολωτέρα τόσον ἡ δημιουργία τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ ἐντονωτέρα, μέχρι οὗ πληρωθῇ τὸ ποτήριον τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας. Προσπαθήσατε τότε νὰ θέσητε ἐντὸς αὐτοῦ πλείότερα τῶν ὅσα χωροῦσιν ἄτομα. Θὰ ἐκρεύσωσιν ὡς τὸ πλεονάζον ὕδωρ ἐκ τῶν χειλέων δοχείου κοινοῦ.

Ἄμα οὕτως ὑπεραχοντισθῇ ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς, τὸ ἡμερομίσθιον αὐτοῦ ἄρχεται καταπίπτον καὶ ἀναλόγως μέχρι τοῦ σημείου ἐκείνου, καθ' ὃ περιορίζονται τὰ χρειώδη πέραν τῶν ἀναγκαίων τῆς ὑπάρξεως ὄρων. Τότε παρέρχονται κατὰ πρῶτον οἱ ἀσθενέστεροι τῶν ἀνθρώπων, ἐπεταὶ δὲ ἡ σειρά τῶν μετ' αὐτοῦς ἡττον ἰσχυρῶν. Μέχρι οὗ καθαρισθῇ τὸ πεδίου τῆς εἰμαρμένης ταύτης πάλῃς μεταξὺ ζωῆς καὶ θανάτου, τὸ πένθος συντρίβει τὰς ψυχὰς ὡς ἀγνισμὸς τις διὰ τὸ ἐγκλημα τῶν ἀπροσέκτων γάμων. Τοιούτοτρόπως ἔρχεται ἡ ἰσορροπία μεταξὺ τῆς δημιουργουμένης ἐκαστοτε ζωῆς καὶ ἐκείνης τὴν ὁποίαν δύναται ἡ κοινωνία νὰ θρέψῃ διὰ τοῦ ἡμερομισθίου τῆς.

Ἡ παραγωγικὴ λοιπὸν τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ δαπάνη, ἐν ἡ ἀναγκαίως ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων περιλαμβάνονται τὰ πρὸς συντήρησιν αὐτοῦ μέσα, εἶναι ὁ ἄξων περὶ τὸν ὁποῖον στρέφεται τὸ ἡμερομίσθιον, ἀπαραλ-

λάκτως ὅπως ἐπὶ τῶν κοινῶν πραγματειῶν ἢ παραγωγικῆ αὐτῶν δαπάνη ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς βαρύτητος πῶν κατ' αὐτὰς τιμῶν. Ἡ ὑπερτίμησις τῶν τροφίμων καὶ ἐν γένει τῶν ἐφοδίων τῆς βιωτικῆς καθιστᾷ τὴν παραγωγικὴν τῆς ἐργασίας δαπάνην βαρυτέραν, καὶ τὰνάπαλιν ἡ ὑποτίμησις αὐτῶν δύναται νὰ ἐπιτρέψῃ τὴν καταβίβασιν τῶν ἡμερομισθίων ἀνευ ἰδιαιτέρας τοῦ ἀνθρωπίνου πληθυσμοῦ φθορᾶς. Ἐν τούτοις ἐπὶ τῆς ὑποτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς, πρὶν ἢ καταπέσῃ τὸ ἡμερομίσθιον του, σπεύδει ἵνα πολλαπλασιάσῃ τὰς ἀνάγκας του ὥστε ὅταν ἔλθῃ ἡ ὥρα τοῦ προσδιορισμοῦ τῶν ἡμερομισθίων, οἱ ἐργάται ἐμφανίζονται μεθ' ὄλου τοῦ ὄγκου ἀναγκῶν, τὰς ὁποίας πολλάκις οἱ πρὸ ὀλίγου παρελθόντες χρόνοι ἠγνόουν.

Ἡ ἐναντία περίπτωσις, τῆς ὑπερτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, ἀναλόγως τῆς ἐντάσεως αὐτῆς ἐξασκεῖ μείζονα ἐπὶ τῶν ἡμερομισθίων ἐπιρροήν. Ὅλη ἡ Εὐρώπη εἰσῆλθε κατὰ τὰς τελευταίας δύο δεκαετίας εἰς κρίσιμον στάδιον ὑπερτιμήσεως, τὸ ὁποῖον κέκληται νὰ ἐνεργήσῃ σπουδαίας μεταβολὰς ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς τοῦ μέλλοντος ἀποκαταστάσεως. Ὑποτιθεμένου ὅτι δεδομένος ἐργατικὸς πληθυσμὸς εἶναι ἀναπόφευκτος εἰς τὴν κίνησιν τῶν κυκλοφορούντων ἐν τινι χώρᾳ κεφαλαίων, ἅμα ἡ δαπάνη τῆς συντηρήσεως τοῦ πληθυσμοῦ τούτου ἀναδιβάσεται σταθερῶς κατὰ συνέπειαν διαρκοῦς ὑπερτιμήσεως τῶν ἐφοδίων τῆς ζωῆς, τὸ ἡμερομίσθιον ἐξ ἅπαντος θέλει ὑψωθῆ, ἐκτὸς ἐὰν οἱ ἐπιχειρηματῆται καταδικάσωσι τὰ κεφάλαια των εἰς ἀργίαν, ὅπερ λίαν ἀπίθανον. Δύο τότε ὁδοὶ ἀνοίγονται εἰς τοὺς ἐργάτας, ἢ νὰ περιμείνωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς βαθμιαίας ὑψώσεως τῶν ἡμερομισθίων των διὰ τοῦ χρόνου, ὅστις εἶναι ὁ σοφώτερος διοργανωτῆς τῶν συμφερόντων τοῦ κόσμου τούτου, ἢ νὰ συγκεντρώσωσι τὰς δισπαρμένας δυνάμεις των ὑπὸ τὴν μεγάλην τοῦ συνεταιρισμοῦ σημαίαν, ἀκολουθοῦντες τὴν τακτικὴν τῶν ἐργατικῶν τῆς Ἀγγλίας συνεταιρισμῶν (Trades-Unions). Ἐύρισχόμενοι οὗτοι ἀπέναντι κολοσσιαίων

κυκλοφορούντων κεφαλαίων και μὴ ἐμπιστευόμενοι εἰς τὰ γηραιὰ τοῦ χρόνου φάρμακα (σπίουδαία και ἐνδεικτικὴ διὰ τὴν Ἀγγλίαν κοινωνικὴ φάσις), προκηρύττουσι τὰς ἀπεργίαις των, ἐνώπιον τῶν ὁποίων οἱ μὲν ἐπιχειρηματῆαι κεφαλαιοῦχοι ἀναγκάζονται νὰ εἰσέλθωσιν ἐν τῇ ὁδῷ τῶν συμβιβασμῶν, τὸ δὲ ἡμερομίσθιον ἀυξάνει μέχρι τῶν ὀρίων, τὰ ὁποῖα ἐπιτρέπει ἡ ἀρμονικὴ τῆς ἐθνικῆς οικονομίας ἀνάπτυξις.

Ἡ διαμοίρασις τοῦ ἐργατικοῦ λαοῦ μεταξὺ τῆς καθαρῶς χειρωνακτικῆς τάξεως και ἐκείνης, ἣτις συνοδεύει τὴν ἐργασίαν τῆς μετὰ τῆς χρήσεως κεφαλαίου τινος κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον σημαντικοῦ, ἐξασκεῖ ἰδιαιτέραν ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἐπιρροήν. Βεβαίως δὲν δύναται νὰ πληρωθῇ ἐπίσης ὁ ἐργάτης, ὁ μισθόνων ἀπλῶς τὴν μηχανικὴν κίνησιν τῶν βραχιόνων του, ὅπως ἐκεῖνος, ὅστις ἐν τῇ κινήσει τοῦ σώματός του ἀνέμιξεν ἤδη ἰσχυρὰν δόσιν πνευματικῆς ἢ τεχνικῆς ἀνατροφῆς. Εἰς περίπτωσιν ὁμως μεγάλης ὑπερτιμῆσεως τῶν τροφίμων, ἡ καθαρῶς χειρωνακτικὴ τάξις τρέχει σπουδαίους κινδύνους ἐκ τῆς προωδευμένης ταύτης τῶν ἐργατο-κεφαλαιούχων τάξεως, διότι, καθόσον τὰ ἔργα τῆς τελευταίας ἀποτείνονται εἰς λεπτοτέρας, οὕτως εἰπεῖν, ἀνάγκας τῆς κοινωνίας, ἡ τάξις αὕτη, (ἐνεκα τῆς διευθύνσεως ὄλων τῶν εἰσοδημάτων πρὸς τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα) ἵνα συντηρηθῇ, θὰ στραφῇ πρὸς τὰ βαναυσότερα τῶν ἔργων και θὰ ἐπιφέρῃ τοιοῦτοτρόπως μείζονα τὸν κατ' αὐτὰ συναγωνισμόν, ὅπερ, ἐάν ὁ ἐργατικὸς πληθυσμὸς εἶναι ἤδη πλήρης, ἀντιστοιχεῖ ἀκριβῶς πρὸς τὰς ὑπὸ τῶν χειμάρρων προξενουμένας καταστροφάς. Ἀλλ' ἡ πλημμύρα αὕτη εἶναι ἀγνωστὸς εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν, ἐκ τινος κοινωνικῆς ἢ οικονομικῆς αἰτίας, περιορίζονται ἀπλῶς τὰ ἔργα τῆς χειρωνακτικῆς τάξεως· θὰ συναγωνισθῇ τότε μόνος ὁ πληθυσμὸς αὐτῆς.—Καθὼς παρατηρεῖ ὁ J. B. Say (Μαθ. Πολ. Οικονομίας τόμ. 2 σελ. 48) ἀπλοῦς χειρῶναξ δὲν δύναται ὡς ἐκ θαύματος νὰ μεταβληθῇ εἰς κτίστην. Διὰ τοῦτο ἡ ἔλλειψις τῆς ἐργασίας και τὰ παθήματα τῆς ἐργατικῆς τά-

ξεως ἀρχίζουσι πάντοτε νὰ γίνωνται αἰσθητὰ μεταξὺ τῶν ταπεινοτέρων στρωμάτων τοῦ ἐργατικοῦ πληθυσμοῦ και ἰδίως ἐκείνων, τῶν ὁποίων ἡ ἱκανότης κατέχει τὴν τελευταίαν βιομηχανικὴν βαθμίδα, ἐκ τῆς ὁποίας ἀρξεται και ἡ ἀποσύνθεσις τῶν παρακμαζόντων ἐθνῶν.

Τὸ μέτρον τοιοῦτοτρόπως τῆς ζωτικότητος τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ κεῖται οὐχὶ ἐν ταῖς ἐπιδεικτικαῖς αὐτῶν τάξεσι (μεγάλοι, πλούσιοι), ἀλλ' ἐν ἐκείναις, ἐφ' ὧν λειτουργεῖ δραστηριώτερον ὁ θεῖος νόμος «ἐν τῷ ἰδρῶτι τοῦ προσώπου σου φάγεσαι τὸν ἄρτον σου». Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἡ ἀρμονία μεταξὺ τῶν διαφόρων κλάδων τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας περιέχει τὸν τελευταῖον λόγον τῆς ἀναπτύξεως τῶν κοινωνιῶν.

ΧΡΥΣΟΣ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΟΣ.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ἐν τῇ κοινωνίᾳ ὑπαρχούσης ἀργυρᾶς και χρυσῆς ὕλης, ἐκ πρώτης μὲν ὄψεως, ἔχει τί μάταιον, ἐνόσω περιορίζεται εἰς τὴν σφαῖραν τῆς ἀπλῆς περιεργείας. Ἀμα ὁμως ἀναδιεβασθῇ τὸ πνεῦμα τοῦ ἐρευνητοῦ εἰς τὸ σημεῖον, ἐξ οὗ τὰ πολύτιμα μέταλλα, εἴτε εἰς κοσμήματα και σκεύη, εἴτε εἰς ὄγκους, ἀναφαίνονται ὡς πραγματεῖαι και εἶναι ἀντικείμενα συναλλαγῆς, τότε ἕκαστος ἐννοεῖ πόσον ἐνδιαφέρει ἡ ἐξακρίβωσις τῆς ποσότητος τῶν ἐμπορευμάτων τούτων. Καθὼς διὰ τὸν ἔμπορον τῶν σιτηρῶν, πρέπει οὗτος νὰ γνωρίζῃ και τὰ ἐκ τοῦ προηγουμένου ἔτους ἀποταμιεύματα και τὰ ἐκ τοῦ ἐνεστώτος ἢ μέλλοντος ἀκόμη προσδοκώμενα, τοιοῦτοτρόπως και διὰ τὴν καθολικὴν τῶν λαῶν οικονομίαν ἀναπόφευκτοι εἶναι γενικαί τινες ἰδέαι περὶ τῶν κυκλοφορούντων ἐφοδίων τῆς ζωῆς, και ἡ, ὅσον ἐνεστιν, ἀκριβῆς γνῶσις τῆς καταστάσεως τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς, μάλιστα προκειμένου περὶ τῆς νομι-

σματικής αὐτῆς κυκλοφορίας καὶ τῶν ἐξ ὧν αὕτη ἀποτελεῖται πολυτίμων ὑλῶν, αἵτινες ἐντεῦθεν χρησιμεύουσιν εἰς καταμέτρησιν καὶ συναλλαγὴν τῶν λοιπῶν τοῦ κόσμου οἰκονομικῶν ἀξιῶν.

Ἡ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα ὑπάρχουσα ποσότης πολυτίμων μετάλλων περιστρέφεται ἐντὸς κύκλου ὑποθέσεων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον αὐθαιρέτων. Ἐνδείξεις μόνον δυνάμεθα νὰ συναθροίσωμεν ἐκ τῆς ἀρχαίας ἱστορίας. Τοιοῦτοτρόπως οἱ εἰς χεῖρας τοῦ Ἀλεξάνδρου περιελθόντες θησαυροὶ τοῦ Δαρείου ὑπολογίζονται εἰς 166 χιλιάδας ταλάντων. Καθὼς ἀναφέρει ὁ Ἡρόδοτος (I, 26) εἰς τὸ θησαυροφυλάκιον τοῦ Πυθίου ὑπῆρχον 4 ἑκατομ. χρυσᾶ νομίσματα καὶ 2 χιλ. τάλαντα εἰς ἄργυρον. Ἐξ ὧν δὲ λέγει ὁ Suetonius (Oct. Augustus), «ὁ βασιλικὸς θησαυρὸς τῆς Ἀλεξανδρείας (ἦτο ἐπὶ τοσοῦτον μέγας, ὥστε) μετενεχθεὶς ἐν Ῥώμῃ ἐπέφερε τόσῃν ἀφθονίαν νομισμάτων, ὥστε ὁ τόκος τῶν χρημάτων εὐθὺς κατέπεσε καὶ ἡ τιμὴ τῶν γαιῶν ἀνεβιβάσθη.»

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, ἡ ἀρχαία ποσότης τῶν πολυτίμων μετάλλων ὑπέστη πολλὰς περιπετείας, μεταξὺ τῶν ὁποίων αἱ συντρίψασαι τὸν παλαιὸν κόσμον βαρβαρικαὶ εἰσβολαὶ κατέχουσι τὴν πρώτην θέσιν. Κατὰ τὴν ἐποχὴν ταύτην ἡ γῆ εἶδε πλῆθος πολυτίμων μετάλλων ἐπιστρεφάντων ἐκ νέου ἐν τοῖς κόλποις αὐτῆς. Αἱ δὲ φοβεραὶ δηώσεις τῶν ἀγρίων ἐκείνων χρόνων διεσκόρπισαν μεγάλας ποσότητας τῆς δε καχεῖσε, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, εἰς ἀπώλειαν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ τριβὴ τῶν ἐναπολειφθέντων νομισμάτων ἔνεκεν τῆς σχετικῶς σμικρότητος τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν εἰσῆλθεν εἰς εὐρύτατον στάδιον, χωρὶς νὰ ἔρχηται εἰς ἐπικουρίαν νέα παραγωγή καὶ νέα νομισματοποιήσις ἐκ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου. Ἐν τούτοις τὰ μέχρι τῆς ἀνακαλύψεως τῆς Ἀμερικῆς διασωθέντα ἐν Εὐρώπῃ πολύτιμα μέταλλα ὑπεβλήθησαν εἰς διαφόρους ὑπολογισμούς. Καὶ ὁ μὲν Jacob ἀναβιβάζει αὐτὰ εἰς 11 300 ἑκατομ. φρ. ὁ δὲ Gallatin εἰς 1 600 ἑκατομ. φρ. οἱ δὲ Tooke, Chevalier καὶ Roswag εἰς 1000 ἑκατομ. ἐξ ὧν 300 ἐκ χρυσοῦ (87 000 χιλιογράμ.) καὶ 700 ἐξ ἀργύρου

(3 150 000 χιλιογράμ.). Ἐὰν οὕτως ἀφαιρέσωμεν ἐκ τῆς ποσότητος ταύτης τὰ ἐν τοῖς ἀρχαιολογικοῖς μουσείοις περιλαμβανόμενα νομίσματα καὶ σκεύη, οὐδεμίαν ἀμφιβολίαν, ὅτι διὰ τῶν διαδοχικῶν νομισματικῶν ἀνακαμινύσεων κυκλοφοροῦσι ἔτι ἐν τῷ νεωτέρῳ τῆς ἀνθρωπότητος βίῳ τὰ χρυσᾶ τῶν Περσῶν, τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ῥωμαίων νομίσματα.

Ἄλλ' εἰς τὸ ποσὸν τοῦτο, τὸ ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος κληροδοτηθὲν ἡμῖν, αἱ ἐπὶ τῆς πολυτίμου μεταλλουργικῆς παραγωγῆς τῶν νεωτέρων χρόνων (1492—1803) βαθεῖαι ἔρευναι τοῦ Humboldt προσέθεσαν ἐκ χρυσοῦ μὲν φράγκα 7 012 200 000, ἐξ ἀργύρου δὲ φρ. 22 661 600 000, ἤτοι τὸ ὅλον ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μετάλλων φρ. 29 673 800 000. Ποσότης κολοσσαία, τῆς ὁποίας ἐν τούτοις ἡ σχετικὴ σημασία ἀναφαίνεται ἐκ τῆς ἐν διαστήματι 4½ ἐτῶν (1804—1848), κατὰ τὸ ὄγδον τοῦτέστι τῆς προηγουμένης περιόδου, πυρεττώδους πολυτίμων μετάλλων παραγωγῆς, τὴν ὁποίαν ὁ κ. M. Chevalier ἀναβιβάζει εἰς 13 826 200 000, ἤτοι εἰς τὸ ἥμισυ σχεδὸν τοῦ ἐν διαστήματι 356 ἐτῶν πολυτίμου τῆς γῆς εἰσοδήματος. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ τοῦ τέλους τοῦ ΙΕ' αἰῶνος μέχρι τῶν μέσων τοῦ ΙΘ' εἰς τὴν ἐκ πολυτίμων μετάλλων περιουσίαν τοῦ πεπολιτισμένου κόσμου προσετέθη τὸ τεράστιον ποσὸν 43 ½ διλιονίων φρ. ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν ὁποίων ὁ ἐπόμενος πίναξ δεικνύει τὴν σχετικὴν γονιμότητα τῶν διαφόρων τῆς οἰκουμένης ἡπείρων.

Ἄργυρος.		Χρυσός.	
βάρος εἰς χιλιογράμ.	ἀξία εἰς φρ.	βάρος εἰς χιλιογράμ.	ἀξία εἰς φρ.
Ἀμερικὴ 422 050 724	27 422 ἑκατομ.	2 910 977	10 026 ἑκατομ.
Εὐρώπη 9 000 000	2 000 »	445 150	500 »
Ἀσία (Ῥωσ.) 1 485 000	330 »	319 330	1 100 »
Ἀφρική		725 750	2 500 »

Ἰδιαιτέραν περίοδον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῶν πολυτίμων με-

τάλλων ἀρχίζει ἢ ἐν ἔτει 1849 ἀνακάλυψις τῶν χρυσορυχείων τῆς Καλιφορνίας, τὴν ὁποίαν ταχέως ἐπηκολούθησε (1853) ἡ Αὐστραλία. Οὕτως ἡ μὲν πρώτη ἀπὸ τοῦ 1849—1854 παρήγαγε 432 400 χιλιόγραμμα χρυσοῦ, ἡ δὲ δευτέρα ἀπὸ τοῦ 1853—1855 ἕτερα 226 300. Ἐν γένει ὁ κ. Soetheer ὑπολογίζει τὴν ἀπὸ 1849—1867 ὀλικὴν παραγωγὴν τῶν ἀπανταχοῦ καλλιεργουμένων πολυτίμων μεταλλείων εἰς 18 098 200 000 φρ. ἐξ ὧν 13 043 800 000 χρυσοῦ καὶ 5 054 400 400 ἄργυρος. Οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι προσεγγίζουν τοὺς γενομένους ὑπὸ τοῦ κ. Blake, ὅστις ἀναβιβάζει τὴν κατὰ τὴν αὐτὴν περίοδον (1849—1867) παραγωγὴν χρυσοῦ καὶ ἀργύρου εἰς 18 926 300 000 φρ. συγκεφαλαιῶν οὕτω τὴν ὅλην ποσότητα τῶν ἐν τῷ νεωτέρῳ πολιτισμῷ (1867) πολυτίμων μετάλλων εἰς 74 256 200 000 φρ. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατὰ μέσον ὄρον ἐνιούσιον παραγωγὴν, ὁ μὲν κ. Soetheer (1867) προσδιορίζει αὐτὴν εἰς 975 300 000 φρ. ἐξ ὧν 714 600 000 φρ. χρυσοῦ καὶ 260 700 000 ἄργυρος, ὁ δὲ κ. Blake (1868) εἰς 885 100 000 φρ. ἐξ ὧν 625 400 000 χρυσοῦ καὶ 259 700 000 ἄργυρος. Τοιοῦτοτρόπως μέχρι τέλους 1873, κατὰ τὴν πρώτην μὲν ὑπόθεσιν, ἡ εἰς χρυσοῦ καὶ ἄργυρον ὀλικὴ προμήθεια τῶν νεωτέρων ἐθνῶν ἀνέβη εἰς 79 132 700 000, κατὰ δὲ τὴν δευτέραν, εἰς 78 681 700 000 φρ.—Ἐὰν ἤδη ἐρευνήσωμεν, ποῖα εἶναι ἡ συμμετοχὴ τῶν διαφόρων ἐθνικῶν ομάδων ἐπὶ τῆς τεραστίας ταύτης ποσότητος, ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως τὴν Εὐρωπαϊκὴν οἰκογένειαν, ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου ἠσχολήθησαν ἀπὸ τινος ἐν Σουηδία, κατὰ δὲ τοὺς δημοσιευθέντας ἐπὶ διαφόρων ὑπολογισμῶν πίνακας προκύπτει τὸ ἐξῆς πόρισμα διὰ τὴν ἀπὸ 1849—1867 περίοδον. Κατὰ τὸ τέλος 1867 ἡ ἀξία τῶν ἐν Εὐρώπῃ ὑπαρχόντων πολυτίμων μετάλλων ὑπελογίσθη εἰς 43 770 ἑκατομ. φρ. ἐξ ὧν 25 141 ἑκατομ. χρυσοῦ καὶ 18 629 ἄργυρος.

Ἐνώπιον τοιούτων ἀλμάτων τῆς εἰς πολύτιμα μέταλλα παραγωγῆς σταματᾷ τις καὶ ἄκων. Ποῖα ἄραγε ἔσεται ἡ

τύχη τῆς θεμελιώδους νομισματικῆς ἀρχῆς περὶ τῆς ἀναποφεύκτου σπανιότητος τῆς ἐξ ἧς τὰ νομίσματα ὕλης; . . Ἡ ἀρχὴ αὕτη εἶναι σχετικὴ. Οἱ ἀδάμαντες εἶναι ὕλη πολλῶ σπανιωτέρα, καὶ ἐν τούτοις διατελοῦσιν ἀκαμπτοὶ εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς νομισματοποιίας. Κατὰ τοῦτο ἐν γένει, ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε δοκιμῶν, ὁ χρυσοῦ καὶ ὁ ἄργυρος ὑπερέχουσιν τῶν προτερημάτων πάσης ἄλλης πολυτίμου ὕλης. Δὲν πρόκειται δὲ νῦν νὰ ἀποδειχθῶσι τὰ νομισματικὰ αὐτῶν δικαιώματα, ἀφ' οὗ σύμπασα ἡ ἀνθρωπότης ἀπ' αἰῶνος τὰ διεκήρυξε διὰ τῆς σεβασμίας πρακτικῆς αὐτῆς. Ἀλλὰ τὸ οὐσιῶδες εἶναι ποῖον τῶν δύο μετάλλων θὰ ὑπερισχύσῃ ἐν τῷ ζωηρῷ ἐπ' ἐσχάτων νομισματικῶν μεταξὺ αὐτῶν ἀγῶνι. Ὅταν κατὰ τὸν κ. Soetheer ὁ χρυσοῦ ἀπὸ τοῦ 1492—1848 ἠϋξήσῃ κατὰ 41 τοῖς $\frac{1}{10}$, καὶ ἀπὸ τοῦ 1848—1867 κατὰ 72 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐνῶ ὁ ἄργυρος ἐν τῷ πρώτῳ μὲν χρονικῷ διαστήματι ἠϋξήσῃ κατὰ 59 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἐν τῷ δευτέρῳ δὲ κατὰ 28 τοῖς $\frac{1}{10}$, ἕκαστος ἐκπλήσεται ἐκ τῆς ἐπ' ἐσχάτων ἀπανταχοῦ ἀναφαινομένης προτιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ εἰς νομισματοποιήσιν (ἴδ. Οἰκονομικὴν Ἐπιθεώρησιν σελ. 492 καὶ ἐπ.). Τὸ μυστήριον ὅμως ἐξηγεῖται ἐκ τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ ἀργύρου καὶ ἐκ τῆς ἀπανταχοῦ μείζονος ζητήσεως τοῦ χρυσοῦ (ἴδ. αὐτ. σελ. 491). Γνώρισμα σταθερὸν, ὅτι ὁ πολιτισμὸς τῶν ἡμερῶν ἡμῶν ἐγένετο εὐκίνητοτερος καὶ ὅτι δὲν δύναται νὰ προσαρμοσθῇ πρὸς βαρείας νομισματικὰς ἀποσκευάς.

Ἴνα δώσω μικρὸν δεῖγμα τῆς μεταξὺ ἄλλων καὶ ἀπὸ τοιούτου τινος λόγου προτιμῆσεως τοῦ χρυσοῦ ἐν τῇ νεωτέρα νομισματικῇ κυκλοφορίᾳ, ἀρκεῖ νὰ σημειώσω τοὺς ἐπὶ τῶν ὄγκων ἀργύρου καὶ χρυσοῦ, τῶν ἐκ τῆς Ἀμερικῆς παραχθέντων (1492—1848), ὑπολογισμοὺς τοῦ κ. M. Chevalier. «Ὅλος μὲν, λέγει οὗτος (περὶ Νομίσματος μερ. 7 κεφ. 3); ὁ ἐκ τῶν μεταλλείων τοῦ Νέου Κόσμου ἐξελθὼν ἄργυρος θὰ ἀπετέλει ὄγκον 11 657 κυβικῶν μέτρων, ὅλος δὲ ὁ χρυσοῦ 151. Θὰ ἠπόρει δέ τις μανθάνων, ὅτι ὁ χρυσοῦ οὗτος, ἐπὶ τῆς ἀφθονίας τοῦ ὁποίου τοσαῦτα ἐμυθολογήθησαν, περὶ τοῦ ὁποίου π. χ. ἐρρέθη, ὅτι μόνον τὰ χρυσᾶ λυ-

τρα τοῦ ἐν κ ἄ ς Ἀταουάλπα ὑπερεπλήρωσαν ὀλόκληρον ναὸν, μόλις θὰ ἤρκει νὰ καταλάβῃ τὸ ἥμισυ κοινῆς αἰθούσης ἀπλοῦ ἐν Παρισίοις ἰδιώτου». Καὶ ἐν τούτοις τὰ 151 ταῦτα χρυσᾶ κυβικὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα εἶναι μόλις τὸ 1/7 τῆς συμπαραχθείσης ἀργυρᾶς ποσότητος 11 657 κυβικῶν μέτρων, ἀντιστοιχεῖ εἰς ἀξίαν φρ. 10 026 000 000, ἐνῶ ὁ 77πλάσιος αὐτῶν ἄργυρος δὲν φθάνει τὸ τριπλάσιον τῆς ἀξίας αὐτῶν (27 122 000 000 φρ.).

ΦΥΛΑΚΑΙ ΠΑΙΔΩΝ.

Πρὸ ὀλίγου χρόνου ὑπεβλήθη ἐνώπιον τοῦ Ἐφετείου Ἀθηνῶν δραματικὴ τις ὑπόθεσις. Παῖς δωδεκαετῆς εἰς ἱκανοποίησιν τῆς τιμῆς τῆς ἀδελφῆς του καιροφυλακτεῖ καὶ διὰ πυροβόλου ὄπλου ἐκ προμελέτης ἀποκτείνει τὸν προσβολέα. Ἐνῶ ἔδιδον τὴν ψῆφον μου, ἐσκεπτόμην «ποῦ θὰ ἐκτελέσῃ τὴν ποινὴν του ὁ μικρὸς ἐγκληματίας;» Τότε παρέστη εἰς τὸν νοῦν μου ὁλη ἡ βαρβαρότης τῶν Ἑλληνικῶν φυλακῶν. Ἐὰν ἐν Γενούῃ ἀναγινώσκηται εἰσέτι ἐπὶ τοῦ μετώπου τῶν φυλακῶν ἡ λέξις Ἐλευθερία, εἰς συμβολικὴν παράστασιν ὅτι, ὄντων τῶν κακούργων ἐν φυλακῇ, ὁ λοιπὸς κόσμος εἶναι πράγματι ἐλεύθερος, ἐπὶ τῶν Ἑλληνικῶν φυλακῶν δύναται νὰ γραφῇ ἡ λέξις Ἀπανθρωπία, χωρὶς νὰ εἶναι ἀνάγκη περαιτέρω συμβολικῶν ἐξηγήσεων. Ὅταν ρίπτωσι τοὺς ἀνθρώπους κατὰ σωροὺς ἐντὸς στενῶν δυσωδῶν καὶ ἀνηλίων δωματίων, δὲν εἶναι σπουδαία δικαιολόγησις ἡ ἰσχνότης τοῦ θησαυροῦ τῆς Πολιτείας, διότι οὗτος φέρει εὐπειθῶς ἄλλα βάρη, περὶ τῶν ὁποίων πολὺάκις οὐ μόνον δὲν συνηγορεῖ ἀλλὰ κατακραυγάζει ἡ ἀθωοτέρα ἀπλότης. Ὅταν δὲ βλέπωμεν, ὅτι ἐν ταῖς ὑπαρχούσαις καθ'

ἡμᾶς φυλακαῖς ὑπολείπεται εἰσέτι τόπος καὶ διάστημα, ὅπως μὴ ἀποπνιγῶσιν οἱ δυστυχεῖς ἐξ ἀσφυξίας, καθὼς συνέβη ἐν τῇ ἱστορικῇ τῶν Ἰθαγενῶν τῆς Ἰνδίας φυλακῇ (ἴδ. L. Figuier, les Merveilles de la Science ἔκδ. 1869 τόμ. 4 σελ. 352), παρηγορούμεθα ὅτι ὑπάρχουσι καὶ δεινότεροι ἔτι κοινωνικοὶ ὄροι.

Ἐν τούτοις ἡ Ἑλληνικὴ κοινωνία δὲν εἶναι σκληρὰ, οὐδ' ἐγωϊστικὴ. Ἀπανταχόθεν ἡ πρόοδος καὶ ἡ συμπάθεια τῶν μελῶν τῆς ἀναφαίνεται. Πῶς ἐξηγεῖται, ὅτι ἐγκαταλείπει τοὺς ποινικοὺς ἀσθενεῖς τῆς εἰς φθορὰν σώματος ἅμα καὶ ψυχῆς; Διότι, ἐὰν τὸ σῶμα δὲν ἀποθνήσκῃ ἀμέσως ἐντὸς τῶν ἡμετέρων φυλακῶν, ἔτοιμος εἶναι ὁ ἐν αὐταῖς οἰκῶν ἐκ μαρασμοῦ θάνατος. Μέχρις ὅτου δ' ἐπέλθῃ οὗτος, εἴτε ἐν τῷ μεταξὺ προληφθῇ διὰ τινος κανονικῆς ἢ τυχηρᾶς ἐξόδου, τὸ βέβαιον εἶναι ὅτι ἡ ψυχὴ τοῦ καθειργμένου ὑποβάλλεται εἰς δεινὴν δοκιμασίαν. Εἰσῆλθε μετὰ τῶν ἰδιαιτέρων περὶ κακοῦ γνώσεων καὶ ἀδυναμιῶν τῆς, ἵνα τὰς ἐκατονταπλασιάσῃ διὰ τῆς ἐν ταῖς φυλακαῖς ἀλληλοδιδασκαλίας. Πόση ἀτεχνία! Μόλις εἶναι πιστευτὸν, ὅτι σπουδαῖος λαὸς, ὡς Ἑλληνικὸς, ἤθελε φυλακίζει ἀνθρώπους μόνον καὶ μόνον ἵνα τοὺς ὑποδεχθῇ κατόπιν ἐν τοῖς κόλποις αὐτοῦ χειροτέρους.

Ἡ ἀνακολουθία αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἐν ταῖς μεγάλαις οἰκίαις συμβαινόντων. Ἡ οἰκογένεια πονεῖ καὶ διὰ τὰ τέκνα καὶ διὰ τοὺς ὑπηρέτας αὐτῆς, καὶ διὰ τὰ κτίρια καὶ διὰ τὰ κτήνη τῆς, καὶ διὰ τοὺς εὐτυχεῖς καὶ τοὺς δυστυχεῖς τῆς· ἔχει ἐν τούτοις ἐν ἀμάρτημα. Νομίζει ὅτι, διορίσασα ἅπαξ ἐπιστάτην, ἐξησφάλισε διὰ παντὸς τὰ συμφέροντα αὐτῆς. Φεῦ! λησμονεῖ ὅτι «ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου παχύνει τὸν ἵππον.» Εἴτε περὶ μερικῆς οἰκογενείας πρόκειται, εἴτε περὶ ἐθνικῆς (λαὸς), ἡ φύσις τῶν πραγμάτων εἶναι πάντοτε ἡ αὐτή. Τριάκοντα ἐξ ἑκατομ. δραχμῶν φανερὰ, καὶ ἰσάριθμα ἀφανῆ, κατ' ἔτος, εἰσοδήματα τῆς Ἑλληνικῆς ἐπικρατείας ἠδύναντο νὰ μεταβάλωσιν αὐτὴν εἰς ἀκαταγώνιστον ὑπὸ πᾶσαν ἐποψίν ἐκπολιτιστικὸν ἐν τῇ

Ἀνατολῆ μοχλόν. Μένουσιν ὁμως ἐν σκωρία καὶ ἡδυνάμην νὰ σημειώσω πολλὰς ἀνάγκας τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, τῶν ὁποίων ἡ θεραπεία σταθερῶς ἀναβάλλεται, μόνον καὶ μόνον διότι καὶ αὐτὸς λησμονεῖ ὅτι «ὁ ὀφθαλμὸς τοῦ κυρίου παχύνει τὸν ἵππον...» Μήπως μεταξὺ τῶν ἀναγκῶν τούτων ἡ περὶ τὴν θεραπεία τῆς ποινικῆς ἀνηθικότητος εἶναι ἡ ἐλαχίστη; Ἐὰν ἡ Πολιτεία ἔχη τὸ δικαίωμα τοῦ τιμωρεῖν διὰ τῶν φυλακῶν τῆς, ἀλλοίμονον εἰς τὰς κοινωνίας ἐκείνας, αἵτινες τιμωροῦσιν ἵνα διαφθείρωσιν. Ἴσως ὁμως εἶπη τις ἔκ τῶν φυλακῶν λοιπὸν ἡ σωτηρία; Τῇ ἀληθείᾳ δὲν λέγω τοῦτο. Προτιμῶ τὴν ἐνέργειαν τῆς πολιτείας ἐκείνην, ἥτις προλαμβάνει τὴν ἀνάγκην τῆς τιμωρίας. Ἐν τούτοις τὰ ἀνθρώπινα ἔχουσι τοὺς φυσικοὺς αὐτῶν νόμους καὶ ἰσχυρίζομαι, ὅτι καλὸν σύστημα φυλακῶν εἶναι ἀσφαλέστατον γνῶρισμα πραγματικῆς τῶν κοινωνικῶν προόδου.

Μεταξὺ τῶν ἀτόμων, τῶν ὁποίων ἡ Πολιτεία ἀναλαμβάνει τὴν διόρθωσιν διὰ τοῦ ποινικοῦ καταναγκασμοῦ, δύναται νὰ γίνῃ κεφαλαιωδেষτάτη διάκρισις, ἡ ἐξῆς. Ἀφ' ἑνὸς οἱ διαβάντες τὸ ὄριον τῆς πρώτης νεότητος καὶ ἀφ' ἑτέρου οἱ μέχρι τοῦ 18 ἔτους τῆς ἡλικίας. Ἡ φωνή μου αὐτὴν τὴν στιγμὴν θὰ ἐγερθῆ ὑπὲρ τῶν τελευταίων, τοὺς ὁποίους ἐν ἀξιοκατακρίτῳ ἀσυνειδησίᾳ ἢ ἐν ἐγκληματικῇ συνειδήσει διαφθείρει ἡ πολιτεία διὰ τοῦ ἐν ταῖς παντὸς εἴδους ἐξεταστικαῖς ἢ ποινικαῖς αὐτῆς φυλακαῖς συγχρωτισμοῦ αὐτῶν μετὰ στοιχείων κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον φαύλων. Ὑποθέτω δὲ ὅτι δύναται νὰ εὐρεθῆ καὶ πολιτικὸς, διὰ τὸν ὁποῖον ὠραῖος θὰ φανῆ καρπὸς φιλοδοξίας, ἵνα, ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ μεγάλων εἰς ὕψος, καταβῆ εἰς τὰ βαθέα τῆς κοινωνίας θεμέλις, τὰς μικρὰς ἡτοι ἡλικίας, ὅπως σῶσῃ αὐτὰς ἀπὸ τὴν καταστροφὴν, ὅσας κρημνίζονται. Ἡ τοιαύτη ἀρχὴ τῆς διορθώσεως τῶν παρ' ἡμῖν φυλακῶν παρέχει καὶ ἑτέραν ὄψιν οὐχ ἥττον ἀξίαν λόγου, διότι συνδυάζεται πρὸς ὄρους, ὅσον ἔνεστιν, οἰκονομικῶς εὐκόλους, παρὰ τοῖς ὁποίοις βαθμῆδὸν δύναται νὰ οἰκοδομηθῆ τὸ ὅλον τῆς νεωτέρας ποινῆς σύστημα.

Πρώτη βᾶσις· ἡ ἐν ἀνοικτῷ ἀέρι διάνυσις τῆς ἐξεταστικῆς καὶ ποινικῆς φυλακίσεως τῶν ἀτόμων τῆς πρώτης νεότητος. Ἐὰν ὁ κεκλεισμένος ἀῆρεῖναι ὀλέθριος εἰς τὰ νέα φυτὰ, ἀποβαίνει ἐπίσης δηλητηριώδης διὰ τοὺς νέους ἀνθρώπους. Πόσῃν δύναμιν ἀναλαμβάνει ἡ ψυχὴ ἐντὸς τοῦ ἀνοικτοῦ ὀρίζοντος! Θέλετε νὰ διορθώσητε ψυχὰς καὶ ἀποκλείετε αὐτὰς ἐκ τῆς φαιδρᾶς τῶν οὐρανίων καὶ ἐπιγείων κοινωνίας! Ἐπρεπε λοιπὸν ἐν ἑκάστῳ νομῷ νὰ ὑπάρχη εὐρὺ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἀγροκήπιον, ἐνῶ ἡ ἠθικῶς νοσοῦσα πρώτη ἡλικία νὰ ἀναλαμβάνῃ ψυχικὰς δυνάμεις, καλλιεργοῦσα τὴν γῆν, καὶ ἐμπνεομένη ἐκ τῆς φυσικῆς τῶν ὑπαίθρων πραότητος.

Δευτέρα βᾶσις· ἡ διαίρεσις τῶν παρεκτραπέντων κατὰ τάξεις. Οἱ παραβάντες π. χ. τὴν ἐντολὴν «μὴ κλέψης» ἔχουσι ἀνάγκην ἰδιαιτέρας θεραπείας καὶ εἶναι ἐπικίνδυνοι διδάσκαλοι εἰς ἐκείνους, οἵτινες ἐν τῷ ἀδικήματι αὐτῶν ὑπεχώρησαν εἰς τὴν φωνὴν πάθους ἥττον κερδοσκοπικοῦ. Εἰς τὴν ἀρχὴν δὲ τῆς διαιρέσεως ταύτης δύναται νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψιν κατὰ τὰς περιστάσεις καὶ ἡ μικροτέρα ἢ μεγαλειτέρα τῶν ἀτόμων ἡλικία, καθὼς καὶ τὸ στάδιον, καθ' ὃ ἡ ἀνακριτικὴ ἐξουσία ἐν τῇ ἀγνοίᾳ αὐτῆς ἀνοίγει εἰς ἀθῶα πολυλάκεις ἄτομα τὰς πύλας τῶν ἐξεταστικῶν φυλακῶν τῆς.

Τρίτη βᾶσις· ἀπὸ κοινοῦ θρησκευτικῆ, ἠθικῆ, διανοητικῆ καὶ βιομηχανικῆ ἐκπαίδευσις. Ἐκαστον οὕτω ποινικὸν καθοιδρυμα θέλει μεταβληθῆ εἰς εὐρὺ πρακτικῆς διδασκαλίας ἄσυλον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ ποινὴ, ἀποβάλλουσα τὸν χαρακτήρα τῆς κοινωνικῆς ἐκδικήσεως, ἐνδύεται τὸν τῆς μητρικῆς στοργῆς ἱερώτατον μανδύαν. Ὅσον ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὴν βιομηχανικὴν τοῦ ποινικοῦ ἀσύλου ἀποστολὴν, ἀπὸ τῶν καθαρῶς γεωργικῶν ἔργων θέλει αὕτη τραπῆ καὶ πρὸς τὰ πλησιέστερα χειροτεχνικὰ, ἵνα τοιοῦτοτρόπως ἐξασφαλίζηται ἡ οἰκονομικὴ τῶν ἐκ τῆς φυλακῆς ἐξερχομένων ἀποκατάστασις ἐν τῇ ὄλῃ κατὰ τὰ ἐνόντα ποικιλίᾳ τῆς βιωτικῆς, πρὸς τὸ ὁποῖον θέλει συμβάλλει τὰ μέγιστα ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐξασφάλισις τοῦ προϊόντος τῆς ἐν τῷ

ποινικῶ ἀσύλω ἐργασίας ἐκάστου, ὑπὸ τὴν μορφήν χρηματικῆς ἢ εἰς τεχνικὰ ὄργανα κεφαλαίου, πολυτιμωτάτου ὄντως ἐφοδίου ἐν τῷ μέλλοντι σταδίῳ, ὑπὸ ἠθικὴν ἅμα καὶ οἰκονομικὴν ἔποψιν.

Τετάρτη βᾶσις· στενὸς σύνδεσμος τῆς διευθύνσεως ἐκάστου ποινικοῦ ἀσύλου μετὰ τῶν ἀτόμων ἐκείνων, τὰ ὅποια ἐξασκοῦσι τὴν πατρικὴν ἐξουσίαν ἐπὶ τοῦ νεαροῦ αὐτοῦ πληθυσμοῦ, τόσον κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς φυλακίσεως ὅσον καὶ ἐν ἀναλόγῳ τινὶ μετὰ τὸ πέρασ αὐτῆς διαστήματι. Τοιοῦτοτρόπως θέλει ἐξακολουθήσει ἡ καλλιέργεια τῆς ιδέας καὶ πέραν τῶν ποινικῶν ὀρίων διὰ τοῦ ἐνδιαφέροντος, τὸ ὁποῖον βαθμηδὸν θέλουσι λάβει αἱ μᾶλλον προκεχωρημένα τάξεις τῆς κοινωνίας ὑπὲρ τῶν ἀτυχέστερον τοποθετημένων. Ὑποτίθεται λοιπὸν, ὅτι ἡ διεύθυνσις τῶν ποινικῶν τῆς πρώτης ἡλικίας καθιδρυμάτων θὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ τῆς αὐτῆς τινὸς κοινωνικῆς βᾶσεως, καὶ ὅτι ἀντὶ νέας προσθήκης εἰς τὸν γραφειοκρατικὸν τῶν νεωτέρων χρόνων μηχανισμόν, θὰ ὑποκαυθῇ διὰ τοῦ πνεύματος τῆς πολιτείας τὸ ζωηρὸν διαφέρον ἰδιαιτέρων συνεταιρισμῶν, ὑπὸ τὴν προστασίαν τῶν ὁποίων δύναται ἀσφαλεστέρους καὶ πρακτικωτέρους ἡ ἰδέα νὰ παρέξῃ καρπούς.

Εὐτυχῶς δὲν πρόκειται κατ' αὐτὴν περὶ νέας ἀνακαλύψεως. Ἐργάζεται ἤδη πρὸ ἰκανῶν ἐτῶν ἐν τῇ Δυτικῇ Εὐρώπῃ, εἴτε ἀμέσως ὑπὸ τῆς κυβερνήσεως συντηρουμένων τῶν ποινικῶν καθιδρυμάτων τῆς πρώτης ἡλικίας, εἴτε ἐμμέσως, βοηθοῦντος τούτέστι καὶ τοῦ δημοσίου θησαυροῦ διὰ χρηματικῆς χορηγίας. Ἡ ἰδέα αὕτη ἔλαβε τὴν ὀριστικὴν αὐτῆς διατύπωσιν ὑπὸ τοῦ πρὸ ὀλίγου ἀποβιώσαντος Demetz, ὅστις ὑπῆρξε θεμελιωτῆς τῆς περιφήμου ποινικῆς ἀγροτικῆς ἐν Mettray ἀποικίας, τῆς ὁποίας ἡ μέθοδος διεδόθη ἀπὸ τῶν περιχώρων τοῦ Tours τῆς Γαλλίας εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἐν Ὁλλανδίᾳ μὲν τοιαῦτα καθιδρύματα καλοῦνται ἀπλῶς Mettray, ἐν τῷ Ἀγγλικῷ δὲ κοινοβουλίῳ ὁ λόρδος Brougham ἔλεγεν, ὅτι μόνον τὸ Mettray θὰ ἴσῃ εἰς ἐθνικὴν ὑπερηφάνειαν. Τοιαῦτα καθιδρύματα ὑπολογί-

ζονται νῦν ἐν Γαλλίᾳ μὲν εἰς 47, ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ εἰς 42.

Ἴνα ἐννοήσῃ ἕκαστος τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐν Mettray κοινωνικῆς ἐργασίας, ἀρκεῖ νὰ συνδυασθῶσιν οἱ ἀριθμοὶ τῶν ἐκτὸς αὐτῶν καὶ ἐντὸς αὐτῶν ὑποτροπῶν. Ἐνῶ ἐν τῷ κοινῷ τῶν φυλακῶν συστήματι αἱ ὑποτροπαὶ τῆς νεαρᾶς ἡλικίας ἀναβιβάζονται εἰς τὰ $\frac{1}{3}$ τῶν φυλακισομένων, οἱ ἐξερχόμενοι ἐκ τοῦ Mettray μόλις κατὰ $\frac{1}{12}$ ἀκούουσι τοῦ λοιποῦ τὴν πονηρὰν τοῦ πειρασμοῦ γλῶσσαν. Τοιοῦτοτρόπως μεταξὺ τῶν ἀπὸ τοῦ 1840—1872 ἐξελεθόντων ἐκ τοῦ ἐν Mettray προτύπου ποινικοῦ ἀσύλου, 1 449 ἐγένοντο ἀξιόλογοι γεωργοί, 671 ἐργάται καὶ 760 στρατιῶται, μεταξὺ τῶν ὁποίων 5 ἀξιωματικοὶ καὶ 4 μέλη τῆς Λεγεῶνος τῆς τιμῆς.

Πότε θὰ εἰσέλθῃ ἡ ἀγία αὕτη ἰδέα καὶ ἐν ταῖς Ἑλληνικαῖς φυλακαῖς; Ἡ μήπως ἡ λοιμώδης αὐτῶν ἀποφορὰ εἶναι τοιαύτη, ὥστε νὰ σβύνη τὴν δάδα τῆς ἐπιστήμης;

ΕΜΜΟΡΙΟΝ ΜΕΤΟΧΩΝ.

Ἄν διὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ κατορθῶνται μεγάλα καὶ ἐπωφελέστατα πολλάκις ἔργα, τῶν ὁποίων μόνη ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια δὲν δύναται ν' ἀναλάβῃ ἢ εἰς μάτην ἠθέλει ἐπιδιώξῃ τὴν ἐπιχείρησιν, εἶναι οὐχ' ἥττον ἀποδεδειγμένον ἐκ τῶν ὑστέρων, ὅτι ἡ δύναμις αὕτη, ἐξερχομένη τῶν κανονικῶν ὀρίων τῆς οἰκονομικῆς ἁρμονίας, δύναται νὰ γίνῃ παραίτιος μεγάλων καὶ ἀνεπανορθώτων ζημιῶν, ἰδίως τοῖς μὴ μεμυημένοις τὰ μυστήρια τῆς κερδοσκοπίας, οἵτινες φαντάζονται ὅτι ἐνθα συνεταιρισμὸς ἐκεῖ καὶ κέρδος βέβαιον. Ἀγοράζοντες οὗτοι ἀνεξετάστως μετοχὰς ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐταιρίας εἰς τιμὰς πολλάκις κατὰ πολὺ ἀνωτέρας τοῦ κατατεθέντος κεφαλαίου, ἐπὶ τῇ προσδοκίᾳ πω-

λήσεως αὐτῶν μετὰ σπουδαίου κέρδους, διατρέχουσι σοβαροῦς κινδύνους.

Εἶναι ἀναμφισβήτητον, ὅτι οἱ ἰδρυταὶ ἐταιριῶν, συνεργόμενοι εἰς συνεταιρισμὸν, πρῶτιστον καὶ κύριον προτίθενται σκοπὸν τὴν ἐπιδίωξιν τοῦ ἀτομικοῦ συμφέροντος, καὶ ὅτι ἐπομένως ἢ ὑπερτίμησις, ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ, τῶν μετοχῶν πλείστων ὄσων ἐταιριῶν, εἶναι ἔργον αὐτῶν τῶν ἰδρυτῶν, ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἔρευναν τῶν καταλληλοτέρων μέσων, ὅπως ἐκποιήσωσιν ὅσας αὐτοὶ ἀνεδέχθησαν μετοχάς, τὸ ταχύτερον καὶ μὲ ὅσον ἔνεστιν ἀδρότερον ὄφελος. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μεσῖται, μισθωτοὶ ἀπόστολοι τῶν ἰδρυτῶν, διατρέχοντες τὰ τραπεζικὰ καὶ τὰ ἐμπορικὰ γραφεῖα καὶ τὰ χρηματιστήρια, προσφέρονται ἀγοραστὰὶ μὲ ὑπερτίμησιν τῶν μετοχῶν τῆς συστάσης ἐταιρίας, ἧς ἐκθειάζουσι τὴν διοίκησιν καὶ τὸ καθόλου ἐν αὐτῇ ἐπιχειρηματικὸν πνεῦμα, ὑποδεικνύοντες τὰ μελετώμενα σπουδαῖα ἔργα αὐτῶν, καὶ διὰ μαθηματικῶν ὑπολογισμῶν ἀναδιβάζοντες τὰ προκύψοντα ἐκ τοιούτων ἔργων βέβαια κέρδη εἰς θελκτικώτατον τῇ ἀληθείᾳ διὰ τὰς φαντασίας ὕψος. Αἱ δὲ ἐφημερίδες ἐκτελοῦσι καὶ αὐταὶ τὸ καθ' ἑαυτὰς μετὰ πολλῆς τῆς προθυμίας, δημοσιεύουσαι λίαν ἐνθαρρυντικὰ ὑπὲρ τῆς συστάσης ἐταιρίας ἄρθρα καὶ, ἔστιν ὅτε, προτρέπουσαι τὸ κοινόν, ἵνα μὴ παραλείψῃ τοσοῦτον εὐνοϊκὴν εὐκαιρίαν, ὅπως συμμεθέξῃ καὶ αὐτὰ εἰς ἐπιχείρησιν ὑπισχνουμένην ἀμύθητα κέρδη.

Διὰ τοιούτων μέσων, πρὸς τὰ ὁποῖα ἡ εὐσυνειδησία διατελεῖ εἰς τέλειον διαζύγιον, οἱ κάτοχοι σπουδαίου ἀριθμοῦ μετοχῶν, ἰδρυταὶ ἢ ἄλλοι, ρίπτονται (ἐκτὸς ἐντίμων ἐξαιρέσεων) ὡς γύπες ἐπὶ τοῦ νοήμονος κοινοῦ, τὸ ὁποῖον, φενακίζόμενον ὑπὸ τῆς τεχνητῆς τοῦ κέρδους λάμπσεως, ἐμπίπτει μετ' ἀφελείας ἀξιοσημειώτου εἰς τὴν χρηματιστικὴν παγίδα. Κατ' ἀρχὰς αἱ πωλήσεις γίνονται δυσκόλως. Καὶ πρέπει νὰ ἔχη τις χάριν παρὰ τῷ δεῖνα π. χ. ἰδρυτῇ, ἵνα κατορθώσῃ νὰ λάβῃ ὀλίγας μετοχάς. Πόσοι ἀγῶνες! Πόσαι ἐλπίδες! Ἐν τούτοις, ὅταν ἀρχίσῃ νὰ διαδίδηται ἡ

θέρμη τοῦ ἀγῶνος, ἐπιτήδειοι καὶ ἐμπειστευμένοι χεῖρες εἰσάγουσι ἐκ τοῦ ὀπισθεν τῆς σκηνῆς σπουδαίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ποσότητάς μετοχῶν εἰς τὴν ἀνυπόμονον ἀγορὰν, ἣτις ἐπὶ τῆς βάσεως ταύτης προμηθεύεται τὸ ἀναγκαῖον εἰς κατάσβεσιν τῆς δίψης αὐτῆς μετοχικὸν ὕδωρ. Τὸ παράδοξον εἶναι ὅτι οἱ τελευταῖοι ἐμπίπτοντες εἰς τὸ χρηματιστικὸν δίκτυον ἀνήκουσιν εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπόπτων, οἵτινες διὰ τοῦτο ἀγοράζουσι καὶ ἀκριβώτερον, δηλαδή ἐν τῇ μεγαλειτέρᾳ θέρμῃ τοῦ ἀγῶνος. "Ὅταν ὅμως ἰδῇ τις τοιαύτης φύσεως ἀνθρώπους ἐν τῇ ζωηρᾷ περιόδῳ τῆς ἀγορᾶς, τότε πρέπει νὰ ἐννοήσῃ, ὅτι ἡ περίοδος αὕτη ἐγγίζει τὸ τέλος τῆς καὶ ὅτι αἱ τιμαὶ τῶν μετοχῶν θὰ ὑψωθῶσι μέχρι τοσοῦτου, ὥστε καὶ οἱ δεινότεροι τῶν μυώπων θὰ τὸ αἰσθανθῶσιν. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ κυρία χρηματιστικὴ μηχανὴ ἐκτελεῖ τὸν σκοπὸν αὐτῆς. Αἱ μετοχαὶ τῶν μεγάλων κατόχων ἐναποτίθενται ἐν τοῖς βαλαντίοις τῶν μικρῶν τοῦ κερδαίου Ἑρμοῦ λατρευτῶν, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ πρῶτον εἰς τὸν ναὸν τοῦ διπροσώπου τούτου θεοῦ εἰσερχομένων, μέχρις ὅτου ἀρχίσει ἡ καταστροφή, ὅτε κακῆν κακῶς κρημνίζονται ἐκ τοῦ ναοῦ ὅλοι οἱ ἀμύητοι, καὶ μετ' αὐτῶν ὅλοι οἱ ἀπληστοὶ, σφίγγοντες ἐν ταῖς ἀγκάλαις αὐτῶν μετοχὰς χαρτίνας καὶ ἐν τῷ νῷ τὰς ἀναμνήσεις περιουσιῶν διὰ παντὸς ἀπολεσθεισῶν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ ὄψις τῆς χρηματιστικῆς καταχρήσεως, δὲν εἶναι ὅμως τοιαύτη καὶ ἡ ὄψις τῆς οικονομικῆς τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος ἀκμῆς. Σήμερον τὸ πνεῦμα τοῦτο, συνδεόμενον μετὰ τοῦ συνεταιρισμοῦ, ἀποτελεῖ τὴν δραστηριωτέραν τοῦ πολιτισμοῦ φάσιν. Ἐνώπιον τῆς ἰσχυρᾶς ταύτης ἐνώσεως οὐδὲν, φυσικῶς κατορθωτὸν εἶναι ἀδύνατον. Ἐν τούτοις εἶναι καὶ ὅπλα οὐχὶ δι' ὅλας τὰς ἡλικίας. Χρεῖα δὲ μεγάλων περισκέψεων εἰς τὰ τελειότατα αὐτὰ τῶν ὀργάνων. Ἐνῶ λοιπὸν κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν δὲν ὑπάρχει ἐπιχείρησις ἱκανὴ νὰ πτοήσῃ τὴν προοδευτικὴν τῶν ἐθνῶν οικονομίαν (διόρυξις Σουέζ, διάτρησις τῶν Ἀλπεων, σχεδιαζόμεναι σιδηροδρομικαὶ ἐνώσεις τοῦ Caiais καὶ τῆς ἀπω-

τάτης Ἀσίας κλπ.), ἐνῶ ὑπάρχουσι μεγάλων κεφαλαίων δεξαμεναὶ διὰ τὴν θεραπείαν τῶν μεγαλειτέρων τοῦ νεωτέρου οἰκονομικοῦ βίου ἀναγκῶν πάντοτε ἔτοιμοι εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ ἐπιχειρηματικοῦ πνεύματος, ἐνῶ πανταχόθεν ἡ νεωτέρα βιομηχανία περιβάλλεται τι γιγαντώδεις, -δὲν πρέπει ἀφ' ἐτέρου νὰ νομίσωμεν, ὅτι τὸ ἄρμα τῶν μεγάλων ἐπιχειρήσεων ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἄρμα τῆς Ἰνδικῆς ἐκείνης θεότητος, ἣτις ὑπὸ τοὺς τροχοὺς αὐτοῦ συντρίβει τοὺς φανατικούς ὀπαδοὺς τῆς. Τὸ κοινὸν ἐκάστης ἀγορᾶς, πρέπει νὰ γνωρίζῃ τὴν οἰκονομικὴν θέσιν του καὶ νὰ πιστεύῃ εἰς τὴν αἰωνίαν ἀλήθειαν, ὅτι «ἡ παππᾶς παππᾶς, ἡ ζευγᾶς ζευγᾶς». Οἱ ἔμποροι π. χ. χειροκτίων δὲν πρέπει νὰ νομίζωσιν, ὅτι ἀκινδύνως δύνανται νὰ μεταβληθῶσιν εἰς ἐμπόρους μετοχῶν. Καὶ τὸ κοινὸν πρέπει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν ὅτι οἱ περὶ τὰ χρηματιστικὰ ἀσχολούμενοι θύουσιν εἰς τὸν χρυσόν, ὅστις εἶναι ὁ κατ' ἐξάίρεσιν θεὸς των, καὶ ὅτι τὸ καθήκον καὶ τὸ αἶσθημα κατέχουσι παρ' αὐτοῖς δευτερεύουσαν θέσιν. Ὁ τραπεζίτης ἐπιχειρηματίας οὐδὲν ἄλλο ἐπιδιώκει ἢ τὸ ἴδιον ἑαυτοῦ συμφέρον· ὁ δὲ τοιοῦτος, ἰσχυριζόμενος ὅτι ἐργάζεται ὑπὸ μόνου τοῦ κοινοῦ συμφέροντος ἐμφορούμενος, ἢ ἀπατᾶται ἢ ἀπατᾶ.

Παρ' ἡμῖν, ἐνθα αἱ περιουσίαι εἶναι ἰσχυραὶ, δέον νὰ ἐννοήσῃ ἕκαστος, ὅτι οἱ μεγάλοι κεφαλαιοῦχοι, οἱ ἰδρύοντες Τραπεζὰς ἢ ἄλλας βιομηχανικὰς ἐταιρίας, ἐπιδιώκουσιν ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως τοῦ ἐπιτηδεύματός των τὸ ἴδιον ἑαυτῶν συμφέρον, καὶ ὅτι ἡ πρώτη αὐτῶν φροντίς εἶναι ἡ ὑπερτίμησις τῶν μετοχῶν, ἃς ἀνεδέχθησαν, ὅπως τὸ ταχύτερον ρίψωσιν αὐτὰς ἐπὶ τῆς ράχως τοῦ κοινοῦ. Βεβαίως διὰ τοῦ καταμερισμοῦ τῶν ἐπιχειρηματικῶν κεφαλαίων εἰς μετοχὰς μικρῶν χρηματικῶν ἀξιῶν σκοπεῖται καὶ ἡ συμμετοχὴ τῶν ἐλαφρῶν βαλαντίων, ὅπως καὶ τῶν βαρέων. Πρέπει ἐν τούτοις νὰ γνωρίζωσι τὰ πρῶτα, ὅτι καὶ ὁ πρῶτος καὶ ὁ δεύτερος ἀνεμος τῆς καταιγίδος εἶναι ὀλεθριώτερος εἰς τὰ μικρὰ παρὰ εἰς τὰ μεγάλα σκάφη, ὅταν εἶναι ἐκτεθειμένα εἰς ἀνοικτὸν πέλαγος, καὶ ὅτι ἡ τοποθέτησις μεγάλου μέρους

τῆς χρηματικῆς περιουσίας μικρῶν κεφαλαιούχων εἰς ἐπιχειρήσεις ἐκτὸς τῆς συνήθους σφαίρας τῶν ἐργασιῶν αὐτῶν εἶναι πλήρης κινδύνων καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν ἐπίβλεψιν καὶ ὅσον ἀφορᾷ τὴν γονιμότητα. Ἡ συμμετοχὴ τῶν μικρῶν κεφαλαιούχων εἰς τὰς χρηματιστικὰς ἐπιχειρήσεις πρέπει νὰ ἀφορᾷ εἰς τὰ διαθέσιμα μόνον τῆς περιουσίας αὐτῶν. Δὲν ὑπάρχει δὲ ἀτυχεστέρα οἰκονομικὴ πρακτικὴ τῆς αἰφνηδῶς ἐκάστοτε μετατρεπούσης τὰς περιουσίας ἀπὸ σταδίου εἰς στάδιον. Τοιαύτη πρακτικὴ στερεῖται τῶν φῶτων τῆς πείρας καὶ ἐπὶ τέλους ὀδηγεῖ εἰς τὸν κρημνόν.

Γράφων τὰς ὀλίγας ταύτας λέξεις, οὐδόλως προτίθεμαι νὰ παρεμβάλω προσκόμματα εἰς τὸ πνεῦμα καὶ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ συνεταιρισμοῦ, δι' οὗ μόνου δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι μεγάλα ἐθνωφελῆ ἔργα, οὔτε νὰ ἐμπνεύσω ἀδίκον δυσπιστίαν εἰς τὸν σκοπὸν ὃν οὗτος προτίθεται. Ἐὰν ὁμως τὸ μέλλον ἀνήκῃ εἰς τοὺς ἀγρύπνους, πολυτιμωτάτη ἀποβαίνει ἡ προσοχὴ τῶν ἀπλουστέρων ἐπὶ τῶν ἐπιδαψιλευομένων ἐκ τῶν προτέρων καὶ ἄνευ εἰλικρινοῦς πεποιθήσεως ἐπαίνων ὑπὲρ τῆς διοικήσεως, τῆς διευθύνσεως καὶ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἔργων ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς ἐταιρίας.

Ἡ οἰκονομικὴ σωφροσύνη τῶν λαῶν δὲν εἶναι ἰδέα τόσον ἀφηρημένη, ὅσον κοινῶς πιστεύεται. Ἐὰν πολλάκις πρέπει νὰ πάθῃ τις ἵνα μάθῃ, ἄραγε δὲν εἶναι δυνατὸν τὰ παθήματα τῶν ἄλλων νὰ γίνωνται μαθήματα τοῖς λοιποῖς; Ἄν δὲν ἀπατῶμαι, ἡ τελευταία οἰκονομικὴ ζωὴ τῶν Ἀθηνῶν περιέχει πολλοὺς ἀγαθοὺς σπόρους, γλυκεῖς ἅμα καὶ πικροὺς, εἰς ἀκριβεστέρας ἐν τῷ μέλλοντι ἰδέας καὶ ἀρμονικωτέραν τῆς ὅλης ἐθνικῆς ἐργασίας ἀνάπτυξιν.

ΕΡΓΑΣΙΑΙ ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ:

(Α' σύνοδος τῆς Ε' περιόδου).

[Συνέχεια καὶ τέλος.—'Ιδ. Φυλ. Γ' σελ. 442 καὶ ΓΑ' σελ. 507].

Ἡ δὲ Δ' κατηγορία τῶν νόμων τοῦ γενικοῦ συμφέροντος, ἀφορῶσα εἰς τὴν καθόλου συγκοινωνίαν, περιλαμβάνει 8 νόμους, ἐξ ὧν 4 μὲν περὶ τὴν χερσαίαν συγκοινωνίαν, 2 δὲ κατὰ τὴν θαλασσίαν, 1 κατὰ τὴν τηλεγραφικὴν καὶ 1 κατὰ τὴν πιστωτικὴν. Ὅτι καὶ ἡ πῖστις μηχανή τις εἶναι οἰκονομικὴ πρὸς συγκοινωνίαν μεταξὺ ἀνθρώπων καὶ κεφαλαίων, εὐαπόδεικτον. Οὕτω δὲ κατὰ τὴν ἀνωτέρω τάξιν θέλω πραγματευθῆ ἐν τοῖς ἐξῆς περὶ ἐκάστης τῶν ὑπολειπομένων εἰς ἐξέτασιν ἐργασιῶν τῆς Βουλῆς.

Καὶ ὁ μὲν Υ'ΕΒ' νόμος, ρυθμίζων τὰ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμου, συνδέεται ἱστορικῶς πρὸς τὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὕλης νόμον τῆς 20 Ἰουλίου 1871, ὅστις πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ κυρία διατύπωσις τῆς πρὸς τὰ Ἑλληνικὰ μεθόρια σιδηροδρομικῆς ἰδέας. Μολονότι ἀμφότερα τὰ νομοθετικὰ ταῦτα κατασκευάσματα ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν ἀπλοῦν σχέδιον, διότι ὁ σιδηρόδρομος τῆς Λαμίας οὔτε διὰ τοῦ πρώτου ἐξετελέσθη, οὔτε διὰ τοῦ δευτέρου φαίνεται (ἀπὸ διαφορῶν λίαν ἐνδεικτικῶν συμπτωμάτων) εἰς σταθερὰς ἐλπίδας εἰσελθῶν, οὐσιωδῶς δὲ ἀνήκει εἰς μέλλουσαν οἰκονομικο-πολιτικὴν τῶν Ἀθηναίων ἀνάπτυξιν· ἐν τούτοις οἱ ὅροι, τοὺς ὁποίους οἱ προκείμενοι νόμοι καὶ αἱ σχετικαὶ αὐτοῖς συμβάσεις εἰσάγουσι κατὰ τὴν ἐν λόγῳ σιδηροδρομίαν, κέκτηνται πολὺ διαφέρον καὶ δίδουσιν ἀφορμὴν εἰς ἰδιαιτέρας ἐρεῦνας καὶ συγκρίσεις.

Τοιοτοτρόπως ἐνῶ ὁ νόμος τοῦ 1871 στηρίζεται ἐπὶ

τοῦ συστήματος τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ τόκου τῶν κεφαλαίων τῆς ἐπιχειρήσεως, ὑποσχόμενος 1 ἑκατομ. δραχμῶν καθ' ἕκαστον τῶν πρώτων 10 ἐτῶν, ἀφ' ἧς ὁ σιδηρόδρομος ἀποπερατωθῆ, καὶ $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. δρ. δι' ἕκαστον τῶν ἐπομένων 15 ἐτῶν, ἀμφότερα εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν αἱ εἰσπράξεις τοῦ σιδηροδρόμου δὲν ἀποφέρουσιν 3 τοῖς $\frac{1}{10}$ τῶν διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν κεφαλαίων (μέχρι συμπληρώσεως τοιοῦτου μερίσματος)· ἀφ' ἑτέρου ὁ νόμος τοῦ 1873 ὑπόσχεται 15 ἑκατομ. φράγκων εἰς τρεῖς ἴσας δόσεις, ἐξ ὧν ἡ μὲν καταβληθῆσεται ἅμα φθάσῃ ὁ σιδηρόδρομος εἰς Θήβας, ἡ δὲ ἅμα εἰς Λεβαδείαν, ἡ δὲ ἅμα εἰς Λαμίαν. Ἀνεξαρτήτως τοῦ ἀτυχοῦς προσδιορισμοῦ τῶν δόσεων τούτων, ὡς δύναται ἕκαστος νὰ συμπεράνῃ, ἅμα λάβῃ ὑπ' ὄψιν πρόχειρον γεωγραφικὸν τῆς Ἑλλάδος χάρτην καὶ τὴν ἐν αὐτῷ διαμοίρασιν τῶν μεταξὺ Πειραιῶς καὶ Λαμίας τοπικῶν δυσχερειῶν, τὸ πρῶτον σύστημα εἶναι ἀρμονικώτερον πρὸς τὴν ἐν γένει τῆς Πολιτείας ἐν ταῖς σιδηροδρομικαῖς ἐπιχειρήσεσιν ἀποστολήν. Τῶ ὄντι, καθὼς παρατηρεῖ ὁ κ. M. Chevalier (Πολιτικὴ Οἰκονομία τόμ. 2 μ.θ. 8), «τὸ Κράτος πρέπει νὰ προτιμᾷ τὸ σύστημα τῆς ἐξασφαλίσεως τοῦ τόκου, καθόσον τοῦτο ἐπιβάλλει ὀλιγωτέρας θυσίας, ὅσον ἔνεστι βράδιον καὶ μάλιστα ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἡ ἐταιρία μετεχειρίσθη ἤδη ὄλας αὐτῆς τὰς προσπάθειας, ἵνα μὴ ἀπαιτήσῃ τι παρ' αὐτοῦ. Τέλος ἀφίνει εἰς τὸ Κράτος τὴν προσδοκίαν νὰ ἀναλάβῃ τὰς προκαταβολὰς του χωρὶς στενοχωρίας τῶν μετόχων τῆς ἐταιρίας. Συγχρόνως δὲ ἀρμόζει εἰς πᾶσαν νοήμονα ἐταιρίαν, ἔχουσαν πεποιθῆσιν εἰς τὸ ἔργον τῆς.» Τὸ ζήτημα τοῦτο ἐπραγματεύθη ἄλλοτε διὰ μακρῶν ἡ Οἰκονομικὴ Ἐπιθεώρησις (ιδ. φυλ. Μαΐου 1873 σελ. 104 καὶ ἐπ.), δὲν ἀποβάλλει δὲ τὴν κεφαλαιώδη σημαντικότητα αὐτοῦ ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας κατὰ τὴν νέαν σύμβασιν προνοίας περὶ τόκου ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου τῆς χρηματικῆς τοῦ Κράτους συνδρομῆς, 2 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ καθαρὸν κέρδος τῆς ἐταιρίας ἤθελεν ὑπερβῆ τὸ 1 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. φρ. Μήπως δὲ ὀρίζῃ ἡ σύμβασις τὰ στοιχεῖα τοῦ ἀκαθαρίστου εἰσοδήματος,

ἵνα τοιοῦτοτρόπως ὑποτεθῆ σπουδαία ἢ προσδοκία τοῦ $2\frac{1}{3}$ τοῖς % ;

Μεταξὺ τῶν δύο νομοθετικῶν κατασκευασμάτων ἢ ἐν τῷ δευτέρῳ ὑποθήκεις τοῦ τελωνείου Κερκύρας δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς στίγμα οἰκονομικόν. Τῷ ὄντι ὅταν τὰ νέα ἡμῶν δάνεια συναγωνίζονται ἐν ταῖς χρηματικαῖς ἀγοραῖς (ὡς π. γ. ἐν Κωνσταντινουπόλει) πρὸς τὰς ἀσφαλεστάτας δημοσίας τῶν κεφαλαίων τοποθετήσεις, ἀνάξιον εἶναι ἀπλοῦς ιδιότης νὰ ἀτενίσῃ μετὰ περιφρονητικῆς ἀμφιβολίας πρὸς τὴν πίστιν τοῦ δημοσίου θησαυροῦ τῆς Ἑλλάδος, οὐδὲν ἔχων νὰ ἐνθυμηθῆ τὸ ἐπιζήμιον ἐκ τῶν πρὸς αὐτὸν σχέσεων του.

Αἱ πρὸς ἀμφότερα τὰ σιδηροδρομικὰ σχέδια παραχωρήσεις γαιῶν, ἀνακαλυφθησομένων κατὰ τὴν ὁδὸν μεταλλείων γαιανθράκων, ξυλεύσεως ἐντὸς ἐθνικῶν δασῶν, δικαιώματος κατασκευῆς ἀμαξητῶν ὁδῶν καὶ πλαγίων σιδηροδρομικῶν κλάδων, βαδίζουσιν ἐκτὸς ἀσημάτων διαφορῶν ἐκ παραλλήλου. Τοιοῦτοτρόπως κατ' ἀμφότερα ἢ ἀξία τῶν γαιῶν, δι' ὧν θὰ διέλθῃ ὁ σιδηρόδρομος, εἴτε περὶ ἐθνικῶν, εἴτε περὶ δημοτικῶν ἢ ιδιωτικῶν πρόκειται, βαρύνει τὸ δημόσιον, ἐξαιρουμένων τῶν ἐντὸς τῶν πόλεων, κωμοπόλεων καὶ χωρίων οἰκοπέδων. Ἰδιαιτέρας μνείας ἐν τούτοις χρήζει ἢ μεταξὺ τῶν δύο σχεδίων διαφορὰ ἐπὶ 50 χιλ. στρεμμάτων, τὰ ὅποια τὸ μὲν πρῶτον παραχωρεῖ τῷ σιδηροδρόμῳ καθ' ὅλον τὸ μῆκος αὐτοῦ ἐκ τῶν μὴ καλλιεργημένων ἐθνικῶν γαιῶν, τὸ δὲ ἕτερον παραλείπει. Ἡ ἀξία τῶν γαιῶν τούτων εἶναι σχετικὴ καὶ ἢ λειτουργία τῆς ἐπὶ τοῦ προκειμένου πρέπει νὰ συνδυασθῆ πρὸς τὸν μηχανισμόν τῆς ἐπιχορηγήσεως κατὰ τὸ μὲν ἢ τὸ δὲ τῶν σχεδίων. Ὅταν, δίδων τις συνδρομὴν 15 000 000 φρ. συνυπολογιζομένου καὶ τοῦ κατ' αὐτὰ τόκου πρὸς $4\frac{1}{2}$ τοῖς %, ἐπιβαρύνεται διὰ φρ. 1 403 941 25 (!) κατὰ τὸ τέλος 46 ἐτῶν, ὅτε δηλ. ἐπὶ χρεωθυσίῳ 1 τοῖς % κατ' ἔτος ἐκ τῶν εἰσοδημάτων τοῦ σιδηροδρόμου ἀποσβέννυται ἐντελῶς ἢ πρὸς κατασκευὴν αὐτοῦ δαπάνη καὶ ἂν ἀκόμη εἰς 55 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. φρ.

ἤθελεν αὕτη φθάσει (ἰδ. Οἶκον. Ἐπιθ. σελ. 112), ἕκαστος ἐννοεῖ ὅτι ἢ ἐκ τοῦ νέου σχεδίου ἐξάλειψις τῶν 50 χιλ. στρεμμάτων ἀκαλλιεργήτου γῆς εἶναι ἐντελῶς ἀσήμαντος πρὸς τὰς διὰ τῆς ἄλλης μεθόδου χρηματιστικῆς τοῦ σιδηροδρομικοῦ συνεταιρισμοῦ προσδοκίας.

Ὁ προσδιορισμὸς τῆς ταχύτητος καὶ τῆς λοιπῆς τοῦ σιδηροδρόμου διασκευῆς ἀποτελοῦσιν ἰδιαίτερα γνωρίσματα τῆς ἀπὸ τοῦ 1871 μέχρι τοῦ 1873 ἐπιστημονικῆς προόδου τῆς διοικήσεως τάξεως. Ἀμφότερα τὰ σχέδια ἀναφέρονται εἰς τὰ ἐν τοῖς ξένοις σιδηροδρομοῖς ἰσχύοντα. Ὑποτίθεται λοιπὸν, ὅτι ἐμελετήθησαν ὑπὸ εἰδικῶν ἀνδρῶν τὰ τελειότερα, καὶ ὅτι ἐπιτροπαὶ διεφώτισαν τὸ ζήτημα δεόντως...

Ὁ δὲ ΥΨ'ΓΖ' νόμος ἐπὶ τῶν αὐτῶν περίπου βάσεων ρυθμίζει τὰ τοῦ ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Βόνιτζαν σιδηροδρομικοῦ σχεδίου. Ἡ δεδομένη αὐτῷ ἐπιχορήγησις 18 ἑκατομ. φρ. δὲν εἶναι μικρὸν ἐλατήριον· τὸ ἥμισυ, ἅμα φθάσῃ ὁ σιδηρόδρομος μέχρι Πατρῶν, καὶ τὸ ἕτερον ἥμισυ, ὅταν μέχρι Βονίτζης. Ἐν τούτοις δὲν ἠκούσθη ἔτι ἢ ἀξίνη, ἥτις ἐντὸς 6 μηνῶν ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ νόμου ἔπρεπε νὰ ἀρχίσῃ τὸν προκείμενον σιδηρόδρομον, τοῦ ὁποίου ἢ διάβασις μεταξὺ Πρίου καὶ Ἀντιρρίου ἔχει τί Ἀμερικανικόν, διότι ὀλόκληρος ἢ ἀμαξοστοιχία θὰ διαβαίῃ ἐπὶ ἀτμοκινήτου (bac) ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου εἰς τὴν Στερεάν, ἐξομοιωμένου ὁ π ω σ ο ὕ ν δ υ σ κ ὄ λ ω ς τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου πρὸς ποταμὸν, χάριν τῆς ταχυτέρας συγκοινωνίας οὐχὶ βεβαίως μετὰ τῆς Βονίτζης, περὶ ἧς ἀδιαφοροῦσι τὰ κεφάλαια, ἀλλὰ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως, περὶ τοῦ δραστηρίου τῶν ὁποίων συνδέσμου τῷ ὄντι μεριμνᾷ ὁ αἰὼν.

Ἄλλ' ἢ διὰ μέσου τοῦ Ἰονίου πελάγους ἔνωσις τοῦ σιδηροδρόμου τούτου πρὸς τὴν Ἰταλικὴν τῆς Εὐρώπης ἄκραν θὰ εὐρεθῆ πάντοτε ἀντικρυ σπουδαιοτάτου νόμου, ὅστις, διότι λειτουργεῖ ἰδιαιτέρως ἐν τῇ μηχανικῇ τοῦ φυσικοῦ κόσμου, δὲν εἶναι ἀλλότριος ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ οἰκονομικοῦ κόσμου: Ὁ νόμος οὗτος εἶναι ὁ τῆς ἑλξέως. Ὅταν οἱ σιδηρόδρομοι τῆς κεντρικῆς Εὐρώπης ἐκτείνωσι διὰ τῆς

δυτικῆς Ἑυρωπαϊκῆς Τουρκίας τοὺς βραχίονας τῶν μέχρι Θεσσαλονίκης καὶ Πειραιῶς, ὅταν τὸ Σούνιον ὑπὸ τὴν σημαίαν τῆς ἐπ' αὐτοῦ πλανώμενης ἐπιπολιούχου Θεᾶς δώσῃ τὴν ὀριστικὴν διεύθυνσιν τοῦ μεταξὺ Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐμπορίου, τότε ὁ ἀπλούστερος χάρτης τῆς περὶ τὴν Μεσόγειον θάλασσαν ξηρᾶς δύναται νὰ μαρτυρήσῃ τὴν δύναμιν τῆς ἑλξεως, τὴν ὁποίαν θὰ αἰσθανθῇ τὸ ἐξωτερικὸν ἐμπόριον τοῦ σιδηροδρόμου Βονίτζης.

Ὁ δὲ ΥΟΣΤ' νόμος ἀφορᾷ ὀλόκληρον σιδηροδρομικὸν σύμπλεγμα ἐν Πελοποννήσῳ εἰς ἔνωσιν Νέας Κορίνθου, Ἀργους, Ναυπλίου, Τριπόλεως, Σπάρτης, Γυθείου, Μεγαλοπόλεως, Καλαμῶν, Μεσσήνης, Πύλου, Κυπαρισσίας, Ἀγουλινίτζης, Πύργου, Γαστούνης καὶ Πατρῶν. Μεταξὺ τῶν 15 τούτων πόλεων τὰ 3 σχεδὸν ἢ εἶναι παραθαλάσσια ἢ ὀλίγον ἀπέχουσι τῆς θαλάσσης. Ἡ ἐπιχορήγησις τοῦ Κράτους ὠρίσθη εἰς 800 χιλ. ὀρ. κατὰ 80 χιλιόμετρα σιδηροδρόμου, ἅμα ἀποπερατούμενα. Ἐκτὸς δὲ τῆς εἰς χρήματα βοήθειας ἐδωρήθησαν τῇ σιδηροδρομικῇ ἐπιχειρήσει καὶ ὅσαι ἐθνικαὶ γαῖαι, οὗσαι ἀδιάθετοι, κεῖνται ἐκατέρωθεν τῶν σιδηροδρόμων μέχρις ἀποστάσεως μὲν 5 χιλιόμετρων, ὀλικῆς δὲ ποσότητος 120 περίπου χιλιάδων στρεμμάτων. Κατὰ τοῦτο λοιπὸν ἢ εἰς ἐθνικὰς γαῖας μέθοδος δὲν εἶναι τόσον ἀσυμβίβαστος πρὸς τὸ ἐθνικὸν καὶ τὸ ἐπιχειρηματικὸν συμφέρον ὅσον ὑπετέθη διὰ τὸν ἀπὸ Πειραιῶς εἰς Λαμίαν σιδηροδρόμον, διὸ καὶ ὑπερεδιπλασιάσθη ἢ δύναμις αὐτῆς ἐπὶ τῶν προκειμένων. — Ὅπως δὴποτε μετὰ 6 μῆνας (28 Ἰουλίου 1874) λήγει ἢ πρὸς τὴν ἀναλαβοῦσαν τοὺς Πελοποννησιακοὺς σιδηροδρόμους ξένην ἐταιρίαν δοθεῖσα προθεσμία, ὅπως ποιήσῃται ἐναρξιν τῆς ἐκτελέσεως αὐτῶν. Κατὰ τινα δὲ δυστυχῆ σύμπτωσιν οὐδὲ ἐν τῷ νόμῳ οὐδὲ ἐν τῇ συμβάσει ἐθεωρήθη ἀναγκαία τῆς ἰθαγενείας καὶ τῆς κατοικίας τῆς ἐταιρίας ἢ σημειώσεις, προφανῶς κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰς ἰδιωτικὰς συναλλαγὰς, ἐν αἷς πρώτη ἐργασία εἶναι πάντοτε ἢ σαφῆς γνῶσις τῶν κατὰ τοὺς συμβαλλομένους ἀναποφεύκτων συστατικῶν.

Ὁ δὲ ΥΗΓ' νόμος ἀνάγεται εἰς τὸ σύνολον τῶν περὶ ὁδοποιίας διαφορῶν τῆς Ἑλλάδος νομοθετημάτων, τῶν ὁποίων ἢ ἱστορικὴ ἐνότης ἀναφαίνεται ἀπὸ τῆς Κυβερνητικῆς ἀποφάσεως τῆς 16 Αὐγούστου 1833 τῆς πρώτης περιόδου, ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς 27 Σεπτεμβρίου 1852 τῆς δευτέρας περιόδου, καὶ ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς 20 Ἀπριλίου 1863 τῆς τρίτης περιόδου. Ὁ σκοπὸς ἀποβλέπει εἰς τὴν ἐντὸς δεκαετίας καὶ διὰ μειοδοτικῶν συναγωνισμοῦ τῶν ἐντὸς καὶ ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος ἐπιχειρηματιῶν κατασκευὴν ἐθνικῶν, ἐπαρχιακῶν καὶ δημοτικῶν ὁδῶν ἀνά χίλια χιλιόμετρα πρὸς ἑκάστην κατηγορίαν, διὰ τῶν πόρων, τοὺς ὁποίους ὠργάνισεν ὁ νόμος τῆς 20 Ἀπριλίου 1867, καὶ ἐκείνων, τοὺς ὁποίους εἰσάγει ὁ νέος νόμος τῆς 23 Σεπτεμβρίου 1873. Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἀπὸ τῆς 1 Ἰανουαρίου 1874 τὸ ταμεῖον τῆς ὁδοποιίας λαμβάνει ἐκ τοῦ γενικοῦ ταμείου τῆς ἐπικρατείας 10 τοῖς % ἀπὸ τῶν εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας, ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ οἰκοδομῶν, 15 τοῖς % ἀπὸ τοῦ φόρου τῶν ζώων καὶ ἀπὸ τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων, 20 τοῖς % ἀπὸ τοῦ ἐγγείου φόρου σταφίδος, καὶ τέλος τὰ διόδια τῶν ἐθνικῶν καὶ ἐπαρχιακῶν ὁδῶν. Ἡ μὲν συνδρομὴ τοῦ φόρου τῆς σταφίδος καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων καὶ οἰκοδομῶν ἦτο ἄγνωστος ἐν τῷ προηγουμένῳ νόμῳ, ἢ δὲ τῶν τελωνείων καὶ τοῦ φόρου τῶν ζώων ἐτριπλασιάσθη ἐν τῷ νέῳ. Μόνον οἱ ἐγγεῖοι φόροι, τὰ δικαιώματα τῆς ἐπικαρπίας καὶ τὰ διόδια ἔμειναν στάσιμα.

Ὁλος ὁ μηχανισμὸς τοῦ προηγουμένου νόμου εἶχε τὸ προτέρημα, ὅτι δὲν ἐπέβαλλε νέους φόρους, εἰς τοὺς ὁποίους ἀφ' ἑτέρου χάριν πλείονος ἀποτελέσματος κατέφυγεν ὁ νέος νόμος διὰ τῆς φορολογικῆς προσθήκης 3 λεπ. ἐπὶ τῶν μικρῶν ζώων καὶ 12 ἐπὶ τῶν μεγάλων, $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τῆς παραγωγῆς τῶν δημητριακῶν καρπῶν, $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν κατὰ στρέμμα φορολογουμένων κτημάτων καὶ ἐπὶ τοῦ φόρου τῶν ἐπιτηδευμάτων, $\frac{1}{100}$ ἐπὶ τῶν ἐν τοῖς τελωνείοις εἰσπραττομένων ἐγγείων φόρων καὶ δικαιωμάτων ἐπικαρπίας,

ἐπὶ τοῦ φόρου τοῦ ἐλαίου, τῶν οἰκοδομῶν καὶ τῶν τελωνιακῶν τελῶν καὶ δικαιωμάτων, τῶν ὁποίων ἡ τριαύτη ὑψωσις δὲν θέλει βραδύνει νὰ ἐξασκήσῃ ὀδυνηρὰν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἡμῶν ἐμπορίου ἐπιρροήν, ἐπαυξάνουσαν τὰς δοκιμασίας τῶν ἡμετέρων κατ' αὐτὸ κέντρων (Σύρος π. χ.), δοκιμασίας τῶν ὁποίων ἡ ἔντασις εἶναι ἤδη ἀρκούντως μεγάλη ἐνεκεν τῆς μὴκέτι ἀποκαταστάσεως τῶν οἰκονομικῶν ἀνωμαλιῶν, τὰς ὁποίας ἐγέννησεν ἡ περὶ τὴν μεταφορὰν βιομηχανικῆ τοῦ ἀτμοῦ ἐπανάστασις. Ἐν τούτοις ἀξιοσημείωτος ἐν τῷ τελευταίῳ νόμῳ εἶναι καὶ ἡ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῆς θεμελιώδους τοῦ πρώτου ιδέας περὶ σχηματισμοῦ κοινῶς πόρων διὰ τε τὴν κατὰ θάλασσαν καὶ τὴν κατὰ ξηρὰν συγκοινωνίαν. Αἱ νεώτεραι λοιπὸν ιδέαι δὲν ἔχουσιν ὑπ' ὄψιν τὸ ἐπὶ τῆς θαλάσσης ζωγραφικὸν ἅμα καὶ ἱστορικὸν σχῆμα τῆς Ἑλληνικῆς γῆς ὡς χειρὸς ἐντεταμένης, ἵνα περιλάβωσιν οὕτω τὴν ὅλην τῆς συγκοινωνίας αὐτῆς ἀνάγκην. Καὶ ὅμως τὰ τελωνεῖα τῆς θαλάσσης συντρέχουσι γενναίως εἰς τὴν ὁδοποιίαν τῆς ξηρᾶς. Δὲν ὄφειλεν ἄραγε καὶ αὕτη πλείονα εὐλάβειαν πρὸς τὸ αἶσθημα τῆς ἀμοιβαιότητος;

Οἱ δὲ ΥΞΣΤ' καὶ ΥΠΣΤ' νόμοι ἀφορῶσιν εἰς τὴν διὰ τῶν ἀτμοκινήτων τῆς ἐταιρίας «Μπάρνης καὶ Μακ-Ίβέρ» καὶ τῆς «Β. Ὀλλανδικῆς ἀτμοπλοικῆς ἐταιρίας τακτικῆν», κατὰ μῆνα ἢ κατὰ τρεῖς ἐβδομάδας, ἔνωσιν τῆς Ἑλλάδος (κυρίως Πάτραι, Κέρκυρα, Σύρος) μετὰ τῆς Ἀγγλίας (Λίβερπουλ), Ὀλλανδίας, Τουρκίας (Κωνσταντινούπολις, Σμύρνη, Θεσσαλονίκη) καὶ Ῥωσσίας (Ὀδησσὸς), διὰ διαφόρων κατὰ τὴν δυτικὴν Μεσόγειον θάλασσαν σταθμῶν (Γιβραλτάρ, Μελίτη, Μεσσήνη, Πάλερμον, Ἀγκῶν, Βενετία, Τεργέστη). Αἱ ἐταιρίαι ἐπιφυλάσσονται τοῦ δικαιώματος, ἵνα προσθέσωσιν εἰς τὸ δρομολόγιον τῶν νέους ἐξωτερικοὺς λιμένας ἢ καὶ ἀφαιρέσωσι ἐκ τῶν ἤδη σημειωθέντων.

Ἀπέναντι τῆς ἐργασίας ταύτης καὶ πλεονεκτημάτων τινων τοῦ Κράτους, εἰς μεταφορὰν προσώπων καὶ πραγμάτων, χορηγεῖται εἰς τὰς ἐταιρίας ἀτέλεια ἀπὸ τῶν ὑγειο-

νομικῶν καὶ λιμενικῶν δικαιωμάτων (ἐκτὸς τῶν πρὸς κατασκευὴν καὶ συντήρησιν λιμένων, προκυμαίων, φάρων καὶ φανῶν), ὡς καὶ ἀπὸ τοῦ διαμετακομιστικοῦ καὶ τελωνιακοῦ τῶν γαιανθράκων τῶν ἀναγκαίων πρὸς κατανάλωσιν ἐν τοῖς ἐταιρικοῖς πλοίοις, τὰ ὁποῖα κηρύττονται ἀκατάσχετα ἀπέναντι τῶν πιστωτῶν τῶν ἐταιριῶν καὶ ἀπαρεμπόδιστα ἀπέναντι τῆς ἐξουσίας. Οἱ δύο τελευταῖοι ὅροι φαίνονται τυπικὰ παρακολουθήματα, τὰ ὁποῖα, διότι διαβαίνουσιν ἀπαράτρητα, δὲν ἔχουσι μικρὰν διὰ τοῦτο σημασίαν. Ἐννοῶ τὰ συμφέροντα τῆς ἀπροσκόπτου συγκοινωνίας· μήπως ὅμως εἶναι ταῦτα ἀσυμβίβαστα πρὸς τὰ δικαιώματα τῆς πίστεως, ἐκ τῆς ὁποίας ἀφαιρεῖται ἡ ἀγκυρα τῆς ἀναγκαστικῆς ἐκτελέσεως, καὶ τῆς πολιτείας, διὰ τὴν ὁποίαν οἱ μεγαλείτεροι δημόσιοι κίνδυνοι εἶναι ἀπέναντι τῆς συμβάσεως βωβοί;

Ὁ δὲ ΥΠΗ' νόμος παραχωρεῖ εἰς τὴν «Ἀνατολικὴν Ὑποβρύχιον Τηλεγραφικὴν Ἐταιρίαν» τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα νὰ κατασκευάσῃ 9 ὑποβρυχίους γραμμὰς, ἐξ ὧν 5 μὲν ἐσωτερικὰς, Πειραιεὺς—Σούνιον, Ζάκυνθος—Κέρκυρα, Πελοπόννησος—Ζάκυνθος, Ὑδρα καὶ Σπέτσαι, 4 δὲ ἐξωτερικὰς, Σύρος—Χίος, Ἑλλάς—Αἴγυπτος, Ἰταλία καὶ Αὐστρία. Μετὰ τὸν προσδιορισμὸν διαφόρων κατὰ τὰς ἰδιαιτέρας γραμμὰς προθεσμιῶν καὶ λοιπῶν, ὅσον ἀφορᾷ τὴν τοποθέτησιν καὶ προηγουμένας συμβάσεις, λεπτομερειῶν, προσδιορίζεται τὸ ἐπὶ 20 λέξεων τηλεγραφικὸν τέλος ἀναλόγως τῶν ἀποστάσεων καὶ τῆς ἐμπορικῆς τῶν τοπικῶν ἀνταποκρίσεων σημασίας, ἐντὸς μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς δρ. 1, 2, 3 καὶ 4, ἐκτὸς δὲ τῆς Ἑλλάδος εἰς δρ. 3, 5, 6, 7 καὶ 8. Ἐκ τοῦ συνόλου τῆς ἐπικυρουμένης ὑπὸ τοῦ νόμου συμβάσεως μαρτυρεῖται ἡ σπουδαία τῆς τηλεγραφικῆς βιομηχανίας τάσις πρὸς συγκέντρωσιν διὰ τῆς συγχωνεύσεως διαφόρων ἐταιριῶν, ἐξ οὗ ἐπηρεάζεται τὸ εὖωνον τῆς τηλεγραφικῆς ἐν γένει ἐργασίας ἐνεκεν τοῦ περιορισμοῦ τοῦ κατ' αὐτὴν συναγωνισμοῦ.

Ὁ δὲ ΥΟΖ' νόμος εἶναι ἐξακολουθήσις τῆς διὰ τοῦ νό-

μου τῆς 25 Ὀκτωβρίου 1864 εἰσαχθείσης ἐν τῇ πολιτείᾳ ἰδέας περὶ κτηματικῆς πίστεως, τὴν ὁποίαν, εἰς ἐπρόκειτο περὶ ἀκριβείας λέξεων, ὤφειλεν ὁ νομοθέτης καὶ τοῦ 1864 καὶ τοῦ 1873 νὰ ὠνομάσῃ ἐπακινήτου μᾶλλον πίστιν (ἐν Γαλλίᾳ Crédit Foncier), ἀφοῦ κτήματα μὲν εἶναι καὶ τὰ κινήτᾳ, ἢ προκειμένη δὲ ἰδέα πρόκειται νὰ λειτουργήσῃ ἐπὶ μόνων τῶν ἀκινήτων. Τὸ ἀτύχημα εἶναι ὅτι ἡ μεγάλη αὕτη ἰδέα, τῆς ὁποίας τὰ πρῶτα σπέρματα ἀνευρίσκομεν ἐν τῇ εὐρείᾳ τοῦ Law διανοίᾳ, ἐναυάγησε παρ' ἡμῶν κατ' ἀμφοτέρας τὰς νομοθετικὰς ἐμφάνσεις τῆς. Ὁ σκοπὸς συνίσταται εἰς τὴν τῆξιν, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ ὑποθηκικῶν δανείων ἐντὸς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς καμίνου, τὸ προϊόν τῆς ὁποίας, εἰς εὐστροφα τεμάχια χωριζόμενον, ὑπὸ τὸ ὄνομα κτηματογράφου ἢ κτηματικῆς ὁμολογίας (ὀρθότερον δὲ ὑποθηκόγραφον, Pfand—Briefe), δύναται νὰ λειτουργήσῃ ἐν τῇ κοινωνίᾳ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὸ τραπεζικὸν γραμματίον. Ὅπως τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἐγγυήσεως τοῦ χαρτοφυλακίου τῶν ἐμπορικῶν ἰδίως συναλλαγμάτων καὶ ἔχει ἀσπίδα τὸ μεταλλικὸν τῆς τραπεζῆς ἀποταμίευμα, τοιοῦτοτρόπως καὶ τὸ ὑποθηκόγραφον τῆς ἐπακινήτου πίστεως στηρίζεται ἐπὶ τῶν ὑποθηκῶν, τὰς ὁποίας (δανείζουσα) ἢ τράπεζα του συγκεντρώνει ἐν τῷ χαρτοφυλακίῳ τῆς, καὶ ἔχει ὡς ἀσπίδα τὴν κανονικότητα τῆς εἰσπράξεως τῶν ἀπαιτήσεων τῆς καὶ τῆς πληρωμῆς τῶν ὀφειλῶν αὐτῆς διὰ τοῦ μέσου τῆς χρηματιστικῆς μεσολαβήσεως ἰσχυροῦ ἐν κεφαλαίοις συνεταιρισμοῦ (ἰδ. ἐπὶ τοῦ ὅλου Οἰκ. Ἐπιθ. σελ. 82 καὶ ἐπ. 402 καὶ ἐπ.).

Ἡ Ἑλληνικὴ γῆ θέλει βεβαίως ἀντλήσει δυσυπολόγιστον ἐν τῷ μέλλοντι δύναμιν ἐκ τοῦ πιστωτικοῦ τούτου μοχλοῦ, ἅμα ὡς τεθῆ οὗτος εἰς Ἀρχιμηδεῖους ἐν τῇ ἐθνικῇ οἰκονομία χείρας. Οὐδὲν ὀλιγώτερον, πρόκειται οἱ βῶλοι, οὕτως εἰπεῖν, τῶν ἀγρῶν νὰ συναγωνισθῶσι διὰ μέσου τοῦ ὑποθηκογράφου πρὸς τὰ δραστηριώτατα τῶν πιστωτικῶν ὀργάνων καὶ νὰ μεταβιβάσθῃ οὕτως ἢ ἀγαθοεργὸς τῆς πίστεως ἐπιρροή μέχρι τῶν μᾶλλον ἐγκαταλελειμμένων κοι-

νοτήτων. Ἐν τούτοις ὑπάρχουσι πάντοτε προϋποθέσεις τινες κοινωνικαί, τῶν ὁποίων οὐδεὶς εἶναι κύριος. Καὶ τὰ πράγματα εἶναι ἐπὶ τοσοῦτον ἀνώτερα τῶν προσώπων, ὥστε πάντως ἀπαιτεῖται τυχηρὰ διὰ τὰς ὠραιοτέρας πολλακίς ἰδέας ἐμφάνσεις.

Τοιαύτη ὡς ἐν διαγράμματι ἡ ἐργασία τῆς ἡμετέρας Βουλῆς κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ 1873. Ἐὰν τὸ Ἀγγλικὸν Κοινοβούλιον κατὰ τὴν σύνοδον τοῦ 1872 ἐψήφισε πενταπλασίουσ σχεδὸν νόμους τοῦ γενικοῦ συμφέροντος (98), εἰς μεταξὺ αὐτῶν ὑπάρχουσι τινες, ὑπερηφάνειαν ἐμπνέοντες εἰς τὸν νεώτερον πολιτισμὸν, καθὼς π. χ. οἱ περὶ τῆς δημοσίας ἠθικῆς, τῆς δημοσίας ὑγείας, τῆς προστασίας τῆς ζωῆς τῶν παιδῶν, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν, ὅτι ὁ κοινοβουλευτικὸς παρ' ἡμῶν βίος δὲν εἰσῆλθεν ἔτι εἰς τὴν κανονικὴν αὐτοῦ ὁδὸν, καὶ ὅτι ἐντὸς αὐτοῦ δὲν ἐσχηματίσθη ἔτι ἡ ὁμάς ἐκείνη τῶν ἐξόχων ἀνδρῶν, ἧτις διὰ τῆς ἀποφασιστικῆς συνεργασίας τῆς δίδει τὸν τόνον εἰς τὰ Κυβερνητικὰ τῶν ἐλευθέρων λαῶν πράγματα.

Ὅσον δὲ ἀφορᾷ τὴν ἀκριβῶς οἰκονομικὴν ἔποψιν τῶν κατασκευασμάτων τῆς τελευταίας βουλευτικῆς ἡμῶν περιόδου, ἀνεξαρτήτως τῶν γενικῶν τῆς παγκοσμίου ἀγορᾶς περιστάσεων, αἵτινες λαμβάνουσιν ὁσημέραι διεθνῆ χαρακτηριστῆρα, εἰς τὰς ὁποίας κατὰ μέγα μέρος ὀφείλεται ἡ δραστηριότης τῶν κεφαλαίων καὶ ἡ χρησιμοποίησις αὐτῶν εἰς τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν συνδυασμὸν καὶ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν τόπον, ἢ οἰκονομικῆ πολιτικῆ ὑποθέτει ὄρους, οἵτινες διὰ βαθείας μόνον μελέτης καὶ μακρᾶς χειρὸς θεμελιούνται. Εἶναι δὲ πλάνη ἀσύγγνωστος διὰ τὸν νομίζοντα, ὅτι ἀρκεῖ ὀλίγη μελέτη ἐπὶ χάρτου λευκοῦ, ἵνα ἐκτελεσθῶσι τὰ πρακτικώτερα τῶν νεωτέρων κεφαλαίων ἐπινοήματα. Ἐπὶ τῆς χερσαίας π. χ. συγκοινωνίας ὅ,τι θὰ ἀπήτων ἀπὸ πᾶσαν διοίκησιν ἐν Ἑλλάδι θὰ ἦτο πρὸ παντὸς ἡ τοπολογικὴ τῆς χώρας μελέτη. Καὶ ἀμφιβάλλω πολὺ ἂν τὸ μηχανικὸν τοῦ στρατοῦ ἡμῶν σῶμα γνωρίζῃ τὴν Ἑλλάδα,

ὅσον οἱ ὑπαξιωματικοὶ τῆς Πρωσίας πρὸ τοῦ πολέμου τοῦ 1870 τὴν Ἀλσατίαν καὶ τὴν Λωραίνην. Ἐὰν ἡ προκαταρκτικὴ τῆς χώρας γνώσις ἐξησφαλίζετο τοιοῦτοτρόπως ὑπὸ τὰς διαφοροῦς τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης ὄψεις, θὰ ἦτο ἡ μεγαλειτέρα ἐπιχορήγησις εἰς πᾶσαν τῶν διεθνῶν κεφαλαίων ἐν τῷ ἡμετέρῳ τόπῳ ἀποτελεσματικὴν τῆς φύσεως καλλιέργειαν.

Καὶ ἐν τούτοις ἐκ πόσων ἔτι ὄρων ἐξαρτᾶται τὸ ὀριστικὸν τοῦ τόπου μέλλον! "Ἴνα δὲ ἀφήσω τοὺς λοιποὺς, εἰς ποίαν σελίδα τῆς ἐθνικῆς ἡμῶν ἀποκαταστάσεως πρέπει νὰ γραφῇ ὁ κυριώτατος πάντων, ἡ ἁρμονία ἤτοι τῆς πολιτικῆς ἡμῶν μηχανῆς; Πρέπει νὰ μᾶς τὸ εἴπωσιν ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι στερεοῦνται ἐν αὐτῇ μόνον καὶ μόνον διότι θέτουσι χεῖρα βέβηλον ἐπὶ τῶν ἐθνικῶν ἱερῶν, μὴ βλέποντες τὴν ὑποκαίουσαν κάμινον, ἐν ἣ ἐτάκησαν ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀπ' αἰῶνος τὰ ἰσχυρότατα τῶν δεσμῶν καὶ αἱ ἐπιτηδειότατα τῶν παγίδων.

"Ὅταν ἀκόμη συζητῆται παρ' ἡμῖν τὸ πνεῦμα τοῦ πολιτεύματος, δὲν ὑπάρχει ἰκανὸς καὶ ἀσφαλῆς ὀρίζων διὰ τὸ εὐρὺ τῶν ἐπιχειρήσεων πνεῦμα. Ἴδου τὸ Α καὶ τὸ Ω τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς.

ΑΘΗΝΑΪΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ.

"Ἐχω ὑπ' ὄψιν τὴν κατὰ τὸ 1873 ἐργασίαν τριῶν ἐν Ἀθῆναις Τραπεζῶν, τῆς Ἐθνικῆς, τῆς Γενικῆς Πιστωτικῆς, καὶ τῆς Βιομηχανικῆς Πίστεως. Διὰ μὲν τὴν πρώτην πρόκειται περὶ τοῦ 32^{ου} ἔτους, διὰ δὲ τὰς ἑτέρας περὶ τοῦ 1^{ου} ἔτους τῆς ζωῆς αὐτῶν. Ἐνῶ ἡ μὲν εἰσῆλθεν ἤδη εἰς τὴν περίοδον τῆς ἀνδρικῆς ἡλικίας, αἱ λοιπαὶ δίδουσι ἰκανὰ σημεῖα εὐρώστου νεότητος. Καλῶς ἔρχονται λοιπὸν εἰς τὸ οἰκονομικὸν στάδιον καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι ἀγωνισταί.

Ἐθνικὴ ἢ Τράπεζα. — Ὁ ἰσολογισμὸς αὐτῆς κλείεται κατὰ μὲν τὴν 30 Ἰουνίου διὰ δρ. 82 682 177, κατὰ δὲ τὴν 31 Δεκεμβρίου διὰ δρ. 89 164 196. Τὸ μεταλλικὸν αὐτῆς, ἀπὸ δρ. 14 474 073 (12 993 230 ἐν Ἑλλάδι καὶ 1 480 843 ἐκτὸς αὐτῆς) κατὰ τὴν πρώτην περίοδον, ἀναβαίνει εἰς δρ. 20 562 073 (16 460 444 ἐν Ἑλλάδι καὶ 4 102 212 ἐκτὸς αὐτῆς) κατὰ τὴν δευτέραν. Ἐν τούτοις τὸ εἰς προεξοφλήσεις συναλλαγματικῶν καὶ γραμματίων χαρτοφυλάκιον αὐτῆς, κυρία πάντοτε βᾶσις τῶν ἐκδιδόντων τραπεζικὰ γραμμάτια πιστωτικῶν καταστημάτων, παριστᾷ σπουδαίαν ἐλάττωσιν κατὰ δρ. 1 868 036 (16 633 269 τῆ 30 Ἰουνίου καὶ 14 465 233 τῆ 31 Δεκεμβρίου), εἰς περίπτωσιν καθ' ἣν τὸ μεταλλικὸν ἀνεβιβάσθη κατὰ δραχ. 6 088 583 καὶ ἡ ἐν γένει τῶν τραπεζικῶν γραμματίων κυκλοφορία ἀπὸ 31 802 266 δρ. κατὰ τὴν 30 Ἰουνίου ἔφθασεν εἰς 37 386 664 κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἔτους. Τὸ φαινόμενον τοῦτο εἶναι ἀξιοπαρατήρητον, διότι δυοῖν θάτερον, ἢ αἱ ἐμπορικαὶ συναλλαγαὶ ἠλαττώθησαν κατὰ ποσὸν ἢ ποιὸν, ἢ τὸ τραπεζικὸν κατάστημα μετέστρεψεν, ἐξ ἑτέρων σκέψεων ἢ κατὰ συνέπειαν συναγωνισμοῦ, τὸν κύριον αὐτοῦ προορισμὸν ἀπὸ ἐμπορικῶν εἰς ἄλλας χρηματικὰς τοποθετήσεις.

Μὴ λησμονήσωμεν ὅμως, ὅτι ἡ Ἐθνικὴ Τράπεζα ἔχει ἐκ τοῦ συμπληρωτικοῦ ὀργανισμοῦ αὐτῆς στενὰς σχέσεις πρὸς τὴν ἐπακίνητον πίστιν καὶ πρὸς τὸν δημόσιον θησαυρόν. Ἀλλ' ἐνῶ αἱ πρὸς τὸν τελευταῖον παριστῶσιν ἐλάττωσιν κατὰ δρ. 1 315 867 (17 661 302 τῆ 30 Ἰουνίου καὶ 16 345 435 τῆ 31 Δεκεμβρίου), τὸ κύριον τῆς ὁποίας ἀνάγεται εἰς τὰ δάνεια τῶν 6 καὶ 28 ἑκατομ. δρ. καὶ τῶν 9 καὶ 4 ἑκατομ. φρ. (9 598 290 πρὸς 8 673 540), ἀφ' ἑτέρου αἱ πρὸς τὴν ἀκίνητον ἰδιοκτησίαν σχέσεις τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς ἀποβαίνουσιν ὀσημέραι ζωηρότεραι. Ἀπὸ 3 835 017 δρ. κατὰ τὸ 1853 καὶ 14 609 408 τῷ 1863, ἀνεβιβάσθησαν τῷ 1873 εἰς δρ. 30 140 864, ἐξ ὧν 24 037 723 ἐπὶ ὑποθήκῃ (δάνεια βετῆ, χρεωλυτικὰ καὶ ἀνοι-

κτοί λισμοί) και 6 073 138 εἰς γεωργοκτηματίας ἐπὶ προσωπικῇ ἐγγυήσει. Ἡ ὁδὸς αὕτη τῶν τραπεζικῶν κεφαλαίων ἀπὸ τῆς πρώτης μέχρι τῆς δευτέρας ἑξαμηνίας τοῦ 1873 μαρτυρεῖ κίνησιν ἐπαισθητοτέραν πάσης ἄλλης, διότι ἀπὸ δρ. 3 794 708 συνεκέντρωσε κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 6 073 138, ἤτοι ἐπὶ πλεόν 1 278 430 δρ. Βεβαίως οὐδὲν εὐαρεστότερον τῆς ὅσον ἔνεστι εὐρυτέρας κοινωνίας μεταξὺ τοῦ κεφαλαιούχου ἄστεος καὶ τῆς γεωργικῆς ἐξοχῆς· ὑποθέτω δὲ ὅτι καὶ ἡ δοκιμὴ τῶν προσωπικῶν τῆς τελευταίας ἐγγυήσεων εἶναι κατ' εὐχὴν ἀσφαλῆς. Ἐν τούτοις ὑπολείπεται ὁ κύριος τῆς τραπεζικῆς κυκλοφορίας μηχανισμός. Καὶ δὲν γνωρίζω μείζονα κατ' αὐτὸν κίνδυνον ἐν δεδωμένη περιστάσει παρά τὴν διασκόρπισιν τοῦ κεφαλαίου τοῦ ἀπὸ τῆς παλάμης τοῦ κερδῶν Ἑρμοῦ εἰς τὰς ἀφελεῖς ἅμα καὶ δυσκινήτους χεῖρας τῶν ἀπλοϊκῶν ὑπαίθρων.

Ἡ ἀξία τῆς παρατηρήσεως ταύτης ἀναφαίνεται ἰδιαιτέρως ἐν τῇ προόδῳ τοῦ εἰς σύντομον κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ζήτησιν ἀπαιτητοῦ παθητικοῦ τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς, ἀπὸ τοῦ 1853 ὅτε ἡ κυκλοφορία τῶν τραπεζικῶν γραμματίων τῆς ἀνεβιβάσθη εἰς 2 557 560 δρ. καὶ ἀπὸ τοῦ 1863 ὅτε ἔφθασε τὰ 16 369 000, ἡ κυκλοφορία αὕτη κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 ὑψώθη εἰς 37 386 664 ἤτοι εἰς τὸ ὑπερδιπλάσιον τῆς προηγουμένης δεκαετίας καὶ τὸ δεκαπενταπλάσιον τῆς πρὸ ταύτης. Κατόπιν ἔρχονται αἱ παντὸς εἴδους παρά τῇ Τραπεζῇ καταθέσεις, αἵτινες ἀπὸ δρ. 2 171 917 κατὰ τὸ 1853 καὶ 9 549 270 κατὰ τὸ 1863 ἀναβιβάζονται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 εἰς δρ. 24 158 289, ἐξ ὧν 2 878 466 εἶναι ἐπιστρεπτέαι ἀτόκως ἅμα τῇ ζήτησει, 471 415 ἀνήκουσιν εἰς τὸ ταμειυτήριον, 2 435 030 εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν, 9 074 904 εἶναι κατατεθειμένα ἐπὶ ἐπιστροφῇ εἰς προθεσμίας 1—6 μηνῶν, αἱ δὲ ὑπόλοιποι 16 298 412 δρ. ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ὁμολογιούχους τῆς Τραπεζῆς δανειστάς.

Γενικὴ Πιστωτικὴ Τράπεζα. — Ὁ ἰσολο-

γισμὸς αὐτῆς κλείεται κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 διὰ δρ. 16 511 207, τῶν ὁποίων ἡ ψυχὴ κατοικεῖ ἐντὸς τοῦ ἐκ. δρ. 14 000 000 ἑταιρικοῦ κεφαλαίου, ἐξ οὗ 4 328 705 δρ. μένουσιν ἔτι ἐν ταῖς χερσὶ τῶν μετόχων. Αἱ προεξοφλήσεις τῆς Τραπεζῆς ταύτης ἀνέρχονται εἰς δρ. 4 471 099, τὰ ἐπὶ ἐνεχυριάσει τίτλων δάνεια τῆς εἰς δρ. 1 892 777 καὶ ἐπ' ἀνοικτῶ λισμῶ εἰς δρ. 1 328 060, τὰ πρὸς τὸ δημόσιον εἰς δρ. 1 147 324, τὰ πρὸς δήμους καὶ ἐπὶ ναυτικῶν χορηγημάτων εἰς δρ. 1 973 578. Κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 ὑπῆρχον ἐν τοῖς ταμείοις τῆς ἑταιρίας εἰς μετρητὰ δρ. 629 006 καὶ ὠφείλοντο παρ' αὐτῆς εἰς ἀτόκους μὲν καταθέσεις δρ. 485 527, εἰς ἐντόκους δὲ δρ. 980 233.

Ἐπὶ τοῦ ὅλου ἡ γλῶσσα τῶν ἀριθμῶν κέκτηται ἰδιαιτέραν σημασίαν. Ἐνῶ ἀφ' ἐνός ἡ Ἑθνικὴ Τράπεζα διὰ μετοχικοῦ κεφαλαίου (συνἀποθεματικῶ τακτικῶ καὶ ἐκτάκτῳ) δρ. 24 619 059 καὶ διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ προνομίου χορηγούμενου αὐτῇ εἰς τραπεζικὰ γραμμάτια ἑτέρου κεφαλαίου ἐκ δρ. 37 386 664 (ἐξ οὗ ἀφαιρετέον 13 421 810 νόμιμον μεταλλικὸν ἀποταμίευμα), τὸ ὅλον δρ. 48 583 913, περιέλαβεν ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου 1873 δρ. 68 602 123, ἀφ' ἑτέρου ἡ Γεν. Πιστωτικὴ Τράπεζα διὰ κεφαλαίου δρ. 9 671 295 περιέλαβε κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην ἐν ταῖς ἐργασίαις αὐτῆς δρ. 12 182 502. Ἡ ἀναλογία εἰς ἑκατομμύρια 48 : 62 καὶ 9 : 12. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐπιχειρηματικὴ δύναμις παρά μὲν τῇ Γεν. Πιστωτικῇ ὑπερέβη τὸ κεφάλαιον κατὰ τὸ τρίτον, παρά δὲ τῇ Ἑθνικῇ ἀπελείπετο κατὰ 2 ἑκατομ. τῆς τοιαύτης ἐντάσεως.

Τράπεζα Βιομηχανικῆς Πίσσεως. — Ὁ κύριος σκοπὸς αὐτῆς ἀποβλέπει εἰς ἐπιχειρήσεις τῆς μεγάλης βιομηχανίας (σιδηροδρομικὰς, ἀποξηράνσεις λιμναζόντων τόπων κ. τ. τ.), εἰς διαπραγματεύσεις δανείων τοῦ κράτους καὶ τῶν δήμων, εἰς ἐνοικιάσεις φόρων, εἰς ἐμπορικὰς πράξεις διὰ λισμὸν τρίτων καὶ ἐν γένει εἰς τραπεζικὰς ἐργασίας, αἵτινες δίδουσιν οὕτω πᾶσαν ἐπιθυμητὴν εὐρύτητα

εις τὸν κύκλον τοῦ καθιδρύματος. Ἡ δύναμις αὐτοῦ ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ εἰς 25 000 000 φράγκων ἀναβιβαζομένου ἐταιρικοῦ κεφαλαίου, τὸ ὁποῖον ὅμως ἐνεκεν ἐλλείψεως ἐργασιῶν ἐπραγματοποιήθη μέχρι τοῦδε κατὰ μόνον 2 520 000.

Ἡ κίνησις τοῦ κεφαλαίου τούτου κλείεται ἐν τῷ ἰσολογισμῷ τῆς Τραπεζῆς κατὰ τὴν 31 Δεκεμβρίου εἰς τὸ ποσὸν φρ. 2 635 000, ἐξ ὧν 1 022 936 εἰς ἐξωτερικὰς τραπεζὰς (Anglo Foreign Bank, Crédit Ind. d' Orient καὶ Société generale d' Alexandrie), 951 744 εἰς δάνεια (πρὸς τὴν Ἑλλ. Κυβέρνησιν καὶ ἐπὶ ἐνεχύρω πρὸς ἰδιώτας), 615 054 εἰς ἐξωτερικὰ συναλλάγματα καὶ 16 606 εἰς προεξοφλήσεις..

Τραπεζικὰ κέρδη. — Ἡ ἔποψις τῶν μερισμάτων ἐν ταῖς ἐπιχειρήσεσιν περιλαμβάνει τὸ πρακτικώτερον μέρος τῆς γρηματιστικῆς. Οὕτω καθ' ἅπαν τὸ ἔτος ἡ μὲν Ἑθνικὴ Τράπεζα ἐχορήγησεν δρ. 226 $\frac{1}{2}$ πρὸς πᾶσαν αὐτῆς μετοχὴν, ὥστε ἐπὶ τῆς ἀγοραίας ἀξίας ταύτης (2 900 — 3 χιλ. δρ.) τὸ μέρος τοῦτο ἀναλογεῖ πρὸς ἐνιαύσιον τόκον 7 $\frac{1}{2}$ τοῖς % περίπου· ἡ δὲ Γεν. Πιστωτικὴ διένειμε δρ. 10 $\frac{9}{100}$ πρὸς ἐκάστην τῶν μετοχῶν τῆς, ὥστε ἐπὶ τῆς νῦν ἀγοραίας ἀξίας αὐτῶν τὸ μέρος τῆς ἀναλογεῖ πρὸς 8 $\frac{1}{2}$ περίπου τοῖς % ἐνιαύσιον τόκον· ἡ δὲ Βιομηχανικὴ δίδουσα πρὸς ἐκάστην μετοχὴν τῆς φρ. 1 $\frac{3}{4}$, παρέχει τόκον ἐπὶ τῆς νῦν ἀξίας τῶν μετοχῶν τῆς 4 περίπου τοῖς % διὰ χρονικὸν διάστημα ἕλαττον τῶν ἕξ μηνῶν, ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τούτέστι τῶν ἐργασιῶν τῆς.

ΧΕΙΡΑΦΕΤΗΣΙΣ ΤΗΣ ΓΥΝΑΙΚΟΣ.

“Ὅσοι διαχωρίζουσι τὴν ἰδέαν τῆς χειραφετήσεως τῆς γυναικὸς ἀπὸ τῆς ἰδέας τῆς ἐν γάμῳ ζωῆς αὐτῆς, ἀνοίγουσι βαθύτερον τὸν λάκκον τῆς ὑποδουλοσύνης τῆς. Με-

ταφέρουσιν αὐτὴν ἀπὸ τῆς ἐταιρίας τοῦ βίου (οἰκογένεια), ἐταιρίας ἐν ἀγάπῃ καὶ συμφέροντι, ἐν ἡδονῇ καὶ λύπῃ, ἐν εὐτυχίᾳ καὶ δυστυχίᾳ, εἰς τὴν ἐξουσίαν τοῦ δικαιώματος τοῦ ἰσχυροτέρου, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τοῦ ὁποῖου ἡ γυνὴ διετέλεσεν ἐν τοῖς δεινοτέροις χρόνοις τῆς ὑπάρξεως τῆς ὡς ἀντικείμενον μᾶλλον ἀποκτήσεως ἢ ὡς ὑποκείμενον ἀπαργράπτων δικαίων. Ἐὰν ἡ γυνὴ δὲν δύναται νὰ χειραφετηθῇ ὑπὸ τὴν σκέπην τοῦ γάμου, τετέλεσται δι' αὐτὴν! Ἔσεται αἰωνίως ἔρμαιον κυρίου ἢ ἐραστοῦ, βίας ἢ ἀπάτης, τοῦ κοινοῦ τῶν ἀνδρῶν ἢ τοῦ κοινοῦ τῶν γυναικῶν, αἰτίνας κατὰ τὸν μύθον τῆς ἄνευ οὐρᾶς ἀλώπεκος θὰ σπύσσει πρῶται νὰ διασχίσωσι τὸν ψευδῆ πέπλον ἐλευθερίας ὑπόπτου ἢ ἐπικινδύνου.

Δύναται νὰ ἔλθῃ ἐποχὴ (μετὰ κανονικόν τινα ἡλικίας προσδιορισμὸν) συμμετοχῆς τῆς γυναικὸς εἰς τὰ τῆς πολιτείας· δύναται ἐπιστημονικῶς καὶ τεχνικῶς νὰ ἀτενίσῃ τὸ πνεῦμα τῆς εἰς ὀρίζοντας, οἵτινες πρότερον ἐθεωροῦντο ὡς μόνον ἀνδρικοί· δύνανται καὶ αἱ γυναῖκες τῆς πόλεως νὰ κινήσωσι τὰ ὄργανα τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ὅπως αἱ γυναῖκες τῆς Ἀρκαδίας τὰ ἄροτρα τῆς ἐξοχῆς· ἔσεται ὅμως φοβερός κοινωνικός κλονισμὸς τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θεωρηθῇ ὡς ὑπερτάτη τελειότης ἡ μετατροπὴ τοῦ γυναικείου πληθυσμοῦ ἀπὸ τῆς συζυγικῆς οἰκίας εἰς τὴν ἀτομικὴν τῆς νεάνιδος τοῦ δρόμου ἀνεξαρτησίαν. Βεβαίως ἡ ἀγορὰ δὲν εἶναι πλέον ἀποκλειστικὸν τῶν ἀνδρῶν προνόμιον. Ὅταν ὅμως πρόκειται νὰ δοθῇ εἰσιτήριον καὶ πρὸς τὰς γυναῖκας, ἔχει πολλοὺς λόγους ἢ ἐπιστήμη, ἵνα ζητῇ ἐπ' αὐτοῦ τὴν σφραγίδα τῆς οἰκογενείας.

Ἴνα ὑποστηρίξῃ τις ὅτι ἀπαιτεῖται ἀγαμία εἰς τὴν γυναῖκα, ὅπως ἀναπτύξῃ τὰς πνευματικὰς καὶ τεχνικὰς αὐτῆς δυνάμεις, πρέπει προηγουμένως νὰ ἀποδείξῃ ὅτι περισσότερα πρόδοδος κατοικεῖ ἐν τῷ κελλίῳ τοῦ μοναχοῦ ἢ ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ οἰκογενειάρχου. Τοιαύτη ἰδέα ἔπρεπε νὰ ἐκτείνῃ εἰς ὑπερβολὴν τὰ ὅρια τοῦ μοναστηρίου· ἐνῶ δὲ καταδικάζει ὀλόκληρον τὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος, δὲν σέβεται

τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐποίησεν ἄρσεν καὶ θήλυ πρὸς τελείωσιν ἀμφοτέρων.

Τῷ ὄντι ἐὰν ἐκ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ἢ συνεργασία ἀποτελῆ τὴν εὐτυχεστέραν τῶν κατὰ μέρος δυνάμεων ἀνάπτυξιν, ὁ γάμος ἔχει εἰς ὑπατον βαθμὸν τὴν ἀξίαν ταύτην. Πόση δόσις γλυκύτητος εἰς τὰς ἰδέας, εἰς τὰ αἰσθήματα εἰσάγεται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνδρὸς διὰ τῆς βαθμιαίας ἐπ' αὐτοῦ ἐπιρροῆς τῆς συζύγου, καὶ ὁπόση βοήθεια εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν δυνάμεων ταύτης δι' ὅλων τῶν πλεονεκτημάτων, τὰ ὅποια ἢ διὰ τόσων αἰώνων ἐλευθέρα τοῦ ἀνδρικοῦ γένους πρακτικὴ παρά τούτῳ συνεκέντρωσεν! Ὁ γενικὸς οὗτος κανὼν δὲν ἐμποδίζει πολυαρίθμους ἐξαιρέσεις. Διότι εἶδον γυναῖκας ὑπερτερούσας τῶν ἀνδρῶν αὐτῶν εἰς τὸ πνεῦμα, καθὼς καὶ ἀνδρας δυναμένους νὰ δώσωσι μαθήματα γλυκύτητος πρὸς τὰς ἑαυτῶν συντρόφους. Ὁμιλῶ περὶ τῆς κατὰ μέσον ὅρον ἀληθείας, ἣτις ἔχει τὴν ιδιότητα νὰ ἐκτείνηται ἀντιστρόφως καὶ ἐπ' αὐτῶν τῶν ἐξαιρέσεων, εἰς τρόπον ὥστε νομίζω ὅτι ὁ ἐν λόγῳ συνεταρισμὸς ἔχει στερεὰς ὑπὸ πᾶσαν ἐποψιν βάσεις.

Ἡ θεμελιώδης φύσις τῆς ἀνωτέρω ἀρχικῆς, οὕτως εἰπεῖν, μεταξὺ ἀνδρογύνου συνεργασίας ἔχει τὸ πλεονέκτημα, ὅτι δίδει τὸν τόνον εἰς τὴν ὅλην βιωτικὴν ἀνάπτυξιν. Ἐνῶ δὲ στοιχειώδης εἶναι ἡ ἀρμονία τῆς ἐκτὸς τῆς οἰκίας ἀποστολῆς τοῦ ἀνδρὸς καὶ τῆς ἐντὸς αὐτῆς λειτουργίας τῆς γυναικὸς, δύνανται κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν κοινωνικῶν καταστάσεων ἀμφοτέροι οἱ σύζυγοι νὰ ἐργάζωνται ἐντὸς ἢ ἐκτὸς τῆς οἰκίας, χωρὶς διὰ τοῦτο νὰ διαταραχθῇ ἡ φυσικὴ ἀρμονία. Ὅταν ὁ Ναπολέων Α' ἔλεγε «τὰ ἀπλυτα φορέματα καθαρίζει ἡ οἰκογένεια», δὲν εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὅτι καὶ ἡ πλυντικὴ δύναται νὰ γίνῃ ἰδιαιτέρα βιομηχανία. Τοιοῦτοτρόπως δὲν γνωρίζω ὠραιότερον κατώρθωμα διὰ τὴν οικονομικὴν ἱστορίαν τῆς ἀνθρωπότητος ἢ τὴν τελειοποίησιν τῆς μεγάλης ἐν τῷ ἀγροτικῷ βίῳ ἀρχῆς, καθ' ἣν οἱ μὲν ἀκμαῖοι τῆς οἰκογενείας (ἀνδρες ἢ γυναῖκες ἀδιάφορον) καλλιεργοῦσιν ὁμοῦ τὴν γῆν, οἱ δὲ ἀπόμαχοι τῆς οἰκογενείας

ἐπιμελοῦνται τοῦ φυτωρίου αὐτῆς κατ' οἶκον. Ἡ δὲ διαίρεσις καὶ ἡ ἔνωσις τῶν ἔργων κατὰ χρόνον καὶ τόπον ἔλαβε τοιαύτην ἐπίδοσιν ἐν τῇ νεωτέρᾳ οἰκονομίᾳ τῶν ἐθνῶν, ὥστε δύνανται δύο σύζυγοι, ἐπιστήμονες ἢ τεχνίται, νὰ ἀσχολῶνται εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐπιστήμης ἢ τῆς τέχνης καὶ συγχρόνως νὰ ὑπηρετῶσιν ἐν τῷ ἱερῷ τῆς οἰκογενείας ναῦ. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους, οἵτινες, διότι π. χ. εἶναι ὑποδηματοποιοὶ ἢ καθηγηταί, βιομήχανοι ἢ ἔμποροι, λησμονοῦσιν, ὅτι εἶναι γείτονες καὶ πολῖται· διότι δὲ προμηθεύουσι παχεῖς κλήρους εἰς τοὺς ἀπογόνους των, δὲν εὐρίσκουσι τὸν καιρὸν νὰ ζήσωσι καὶ νὰ παίξωσι μετ' αὐτῶν!

Μεταξὺ τῶν διαφόρων μορφῶν τῆς κοινωνικῆς τοῦ ἀνδρογύνου ἐργασίας ὅλαι αἱ προτιμήσεις ἀνήκουσιν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἢ σχετικῆς ἐπιστήμης ἢ τέχνης σύμπραξιν. Δὲν ἔφερον εἰς μάτην τὸ παράδειγμα τῆς στενῆς ἐνώσεως τῶν ἐν ὑπαίθρῳ ἔργων τῆς γεωργικῆς οἰκογενείας. Διὰ τί νὰ μὴ ἐκταθῇ καὶ ἐπὶ τῆς ἐμπορικῆς καὶ βιομηχανικῆς; Οὕτως ἐπὶ τῆς πνευματικῆς βιομηχανίας ὀφείλομεν εἰς τὰ τελευταῖον ἐκδοθέντα ἀπομνημονεύματα τοῦ John Stuart Mill κλασικὸν τῇ ἀληθείᾳ μάθημα, ἀνήκον ἐξόχως εἰς τὴν σφαῖραν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας καὶ ἐκ τοῦ κατ' αὐτὴν μεγάλου τούτου ὀνόματος τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς, καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, περὶ ὃ ἰδιαιτέρως ἐστράφη. Δὲν ἤξεύρω ἂν μὲ ἀναγνώσκωσι γυναῖκες. Ὅσοι ὅμως σύζυγοι ρίψωσι τὸ ὄμμα ἐπὶ τῶν στίχων τούτων, ἄς ἀναγνώσωσιν αὐτοὺς δῖς.

«Ὅταν μεταξὺ δύο προσώπων ὑπάρχη ἐντελής κοινωνία ἰδεῶν καὶ σκέψεων, ὅταν πάντα, ὅσα ἐνδιαφέρουσι τὸν νοῦν καὶ τὴν καρδίαν, συζητῶνται μεταξὺ αὐτῶν καθ' ἐκάστην καὶ διερευνῶνται μετὰ μεγαλειτέρας βαθύτητος παρά τὴν ἐν χρήσει μεταξὺ συγγραφῶν, γραφόντων διὰ τὸ κοινὸν τῶν ἀναγνωστῶν, ὅταν ἀναχωρῶσιν ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἀρχῶν καὶ φθάνωσιν εἰς τὰ αὐτὰ συμπεράσματα δι' ὁδῶν, τὰς ὁποίας ὁμοῦ διατρέχουσιν, ὀλίγον ἐνδιαφέρει διὰ τὸ ζήτημα τῆς πρωτοτυπίας, ποῖον ἐκ τῶν δύο τούτων προσώπων κρατεῖ τὸν κάλαμον. Ἴσως δὲ ὁ λαβὼν τὸ ὀλιγώτερον μέρος εἰς τὴν σύνθεσιν ἔλαβε τὸ περισσότερον εἰς τὴν ἰδέαν. Ἐὰν ἐκ τοιαύτης συνεργασίας παραγόμενα συγγράμματα εἶναι προῖον ἀμφοτέρων ὁμοῦ, καὶ

πολλάκις εἶναι δύσκολον, διακρίνων τις τὸ ἴδιον ἐκάστου μέρος, νὰ εἴπῃ «τοῦτο εἶναι τοῦ μὲν καὶ τοῦτο τοῦ δέ.» Ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς λοιπὸν ταύτης ἐπόψεως δύνανται νὰ θεωρηθῶσι τὰ συγγραμμάτά μου τόσον ἔργα τῆς γυναικὸς μου ὅσον καὶ ἐμοῦ αὐτοῦ. Ἐκτὸς τῆς γενικῆς ἐπιρροῆς, ἣν τὸ πνεῦμα της ἐξήσκει ἐπὶ τοῦ ἰδικοῦ μου, εἰς αὐτὴν ὀφείλονται αἱ σημαντικώτεραι ἰδέαι τῶν ἔργων μου, ὅσαι ἐπήνεγκον γονιμότερα καὶ μεγαλείτερα ἀποτελέσματα καὶ ὅσαι συνετέλεσαν κατὰ τὸ πλεῖστον εἰς τὴν ἐπιτυχίαν καὶ τὴν ὑπόληψιν τῶν ἔργων τούτων. Αἱ ἰδέαι αὗται ἦσαν ἀπόρροια τοῦ πνεύματος της καὶ δωρεὰ ἀρχαιοτέρων συγγραφέων, τὴν ὁποίαν ἰδιοποιούμην συσσωματῶν ἐν τῷ ὀργανισμῷ τῶν ἐμῶν ἰδεῶν. Κατὰ τὸ μεγαλείτερον μέρος τοῦ βίου μου ὡς συγγραφέως κατεῖχον ἀπέναντι αὐτῆς τὸ πρόσωπον, ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐνόμισα ὡς τὸ ὠφελιμώτερον καὶ τὸ ὁποῖον ἠδυνάμην νὰ καθέξω ἐν τῇ διανοητικῇ σφαίρᾳ, ἥτοι τὸ τοῦ διεσπληνέως συγγραφέων πρωτοτύπων καὶ τὸ τοῦ μεσίτου μεταξὺ αὐτῶν καὶ τοῦ κοινοῦ.

Τὸ πρῶτον ἐκ τῶν συγγραμμάτων μου, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ σύζυγός μου κατὰ πολὺ συνειργάσθη, ὑπῆρξε τὸ ἀπερὶ τῶν *Ἀρχῶν τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας*. Τὸ κεφάλαιον, ὅπερ ἐξήσκησεν ἐπὶ τοῦ δημοσίου πνεύματος ἐπιρροὴν μεγαλειτέραν ἢ ὅλον τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βιβλίου, τὸ πραγματευόμενον ἥτοι ἀπερὶ τοῦ πιθανοῦ μέλλοντος τῶν ἐργατικῶν τάξεων, ὀφείλεται ὀλοκλήρον εἰς ἐκείνην. Ἐπειδὴ ἐν τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου σχεδίῳ τὸ κεφάλαιον τοῦτο δὲν ὑπῆρχε, μοι παρέστησε πόσον ἦτον ἀναγκαῖον νὰ προστεθῇ ἐν κεφάλαιον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τούτου, καὶ πόσον τὸ ἔργον θὰ ἔμενεν ἀτελὲς ἀνευ αὐτοῦ ὑπῆρξεν οὕτως αἰτία νὰ τὸ γράψω. Τὸ μείζον μέρος τοῦ κεφαλαίου τούτου, ἡ ἐκθεσις καὶ ἡ συζήτησις τῶν δύο ἀντιθέτων θεωριῶν περὶ τῆς ἰδιαιτέρας καταστάσεως τῶν ἐργατικῶν τάξεων, εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου ἀντιγραφή τῶν ἰδεῶν της καὶ μάλιστα ἐν πολλοῖς ὅπως αὗται μοι διετυποῦντο ἐκ τοῦ στόματός της. Εἶναι μὲν ἀληθές, ὅτι δὲν ἔμαθον παρ' αὐτῆς τὸ καθαρῶς θεωρητικὸν μέρος τῆς *Πολιτικῆς μου Οἰκονομίας*, ἐν τούτοις εἰς τὴν ἐπιρροὴν της πρὸ πάντων χρεωστῆ τὸ βιβλίον μου τὸ γενικὸν ὕφος, ὅπερ, διακρίνον αὐτὸ ἀπὸ τῶν προλαβουσῶν περὶ Πολιτικῆς Οἰκονομίας πραγματειῶν καὶ ἐλκύνον τοὺς ὁποίους αἱ ἄλλαι ἀπεδίωκον ἀναγνώστας, κατέστησεν αὐτὸ τόσον ὠφέλιμον. Ἡ κυρία βᾶσις ὀφείλεται εἰς τὴν καταλλήλως χαραχθεῖσαν γραμμὴν μεταξὺ ἀφ' ἐνὸς τῶν νόμων τῆς παραγωγῆς (τοῦ πλούτου), οἱ ὁποῖοι εἶναι πράγματι νόμοι τῆς φύ-

σεως καὶ ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἰδιοτήτων τῶν ἀντικειμένων, καὶ ἀφ' ἐτέρου τῶν τρόπων τῆς διανομῆς (τοῦ πλούτου), οἱ ὁποῖοι ὑπὸ τινος ἐπόψεως ἐξαρτῶνται ἐκ τῆς ἀνθρωπίνης θελήσεως.

Οἱ πλεῖστοι οἰκονομολόγοι συγχέουσιν τὰς δύο ταύτας τάξεις τῶν νόμων ὑπὸ τὸ ὄνομα «οἰκονομικοὶ νόμοι», νομίζοντες ὅτι οὐδεμία ἀνθρωπίνη προσπάθεια δύναται νὰ καταργήσῃ ἢ τροποποιήσῃ αὐτούς. Ἀποδίδουσιν οὕτω τὴν αὐτὴν ἀναγκαιότητα εἰς τοὺς νόμους ἐκείνους, οἵτινες ἐξαρτῶνται ἐκ τῶν ἀμετακινήτων ὄρων τῆς ἐπιγείου ἡμῶν ὑπάρξεως, καὶ εἰς ἐκείνους, οἵτινες, συνέπειαι ὄντες κοινωνικῶν τινων συναρμολογήσεων, δὲν ἐκτείνονται πέραν τούτων. Ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν διαφόρων θεωριῶν ἢ συνηθειῶν τὰ ἡμερομίσθια, τὰ κέρδη τῶν κεφαλαίων καὶ αἱ πρόσοδοι τῶν γαιῶν θέλουσιν βεβαίως προσδιορισθῆ κατὰ ταύτας ἢ ἐκείνας τὰς αἰτίας, τὰς ὁποίας οἱ οἰκονομολόγοι ἐκλαμβάνουσιν ὡς τινα εἰμαρμένην, καθ' ἧς οὐδὲν μέσον ἀνθρώπινον ὑπάρχει. Ἐν ταῖς *Ἀρχαῖς τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας*, ἐπροσπάθησα, ὅσον καὶ οἱ προκάτοχοί μου, τὴν ἐπιστημονικὴν ἐκτίμησιν τῆς ἐνεργείας τῶν αἰτιῶν τούτων, ὑπὸ τὸ κράτος τῶν ὄρων τοὺς ὁποίους αὗται ὑποθέτουσιν ἐν τούτοις τὸ βιβλίον τοῦτο εἶναι τὸ πρῶτον, ὅπερ δὲν θεωρεῖ τοὺς ὄρους τούτους ὡς τελειωτικούς· παριστῶ δ' ἐν αὐτῷ τὰς γενικὰς οἰκονομικὰς ἰδέας, τὰς ἐξαρτωμένας οὐχὶ ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς φύσεως ἀλλ' ἐκ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας, ὡς προσωρινὰς καὶ δυναμένας σπουδαίως νὰ τροποποιηθῶσι διὰ τῆς περαιτέρω κοινωνικῆς προόδου.

Ἡ ἐποψὶς αὕτη τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας μοι ἤρξατο μὲν ἐν μέρει ἐκ τῶν ἰδεῶν, τὰς ὁποίας ἐγέννησαν ἐν ἐμοὶ τὰ δόγματα τῶν Σαινσιμονιστῶν, ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν ὅμως τῆς γυναικὸς μου κατέστη ἡ ζωογόνος ἐκείνη πνοή, ἥτις ἐμπνέει ἅπαν τὸ βιβλίον μου. Τὸ παράδειγμα τοῦτο δίδει ἐντελῆ ἰδέαν περὶ τοῦ γενικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἐν τῇ συνθέσει τῶν συγγραμμάτων μου ἀποστολῆς τῆς συζύγου μου. Γενικῶς δὲ ὅ,τι εἶναι ἀφηρημένον καὶ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν εἶναι ἰδικόν μου, τὸ δὲ ἀληθῶς ἀνθρώπινον στοιχεῖον ἀνήκει εἰς αὐτήν. Εἰς πᾶν τὸ ἀφορῶν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς φιλοσοφίας ἐπὶ τῶν ἀναγκῶν τῆς κοινωνίας καὶ ἐπὶ τῆς καθόλου προόδου ἤμην μαθητῆς αὐτῆς, εἰς τὴν ἰδίαν ὀφείλων συνάμα τὴν τόλμην τῶν θεωρημάτων μου καὶ τὴν περίσκεψιν τῶν κρίσεών μου ἐπὶ τῶν ζητημάτων τῆς πρακτικῆς. Τῷ ὄντι εἶχε πλεῖστον ἐμοῦ θάρρος καὶ εὐρυτέρας ἰδέας, εἰς τὰς ὁποίας κατέφευγον, ὅσάκις ἐπρόκειτο νὰ φαντασθῶ ἐκ προκαταβολῆς μέλλουσαν τινα τάξιν πραγμάτων, ἐν ἧ δὲν εἶναι πλέον

ἐφαρμόσιμος μέγας ἀριθμὸς τῶν περιορισμένων ἐκείνων γενικῶν θεωριῶν, τὰς ὁποίας συγχέομεν μετὰ τῶν ἀληθῶς καθολικῶν ἀρχῶν.

Τοιουτοτρόπως τὰ μέρη ἐκεῖνα τῶν συγγραμμάτων μου, πρὸ πάντων ἐν τῇ Πολιτικῇ Οἰκονομίᾳ, τὰ ἐρευνῶντα τὰς πιθανὰς τοῦ μέλλοντος Θεσμοθεσίας, τὰς ὁποίας οἱ οἰκονομολόγοι ζωνηρῶς ἀπέκρουσαν, ἐν ᾧ χρόνῳ οἱ κοινωνιολόγοι μετ' ἐπιμονῆς τὰς ἐθεβαίουν, δὲν θὰ εὑρισκόν ἀνευ τῆς γυναικός μου θέσιν ἐν τῷ βιβλίῳ μου, ἢ θὰ ἐνεφανίζοντο δειλαὶ καὶ ἀμαυραί. Ἄλλ' ἐνῶ μὲ καθίστατο ληρύτερον εἰς τὴν θεωρίαν τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, ἀφ' ἐτέρου τὸ πρακτικόν τῆς πνεύμα καὶ ἡ σχεδὸν ἀλάνθαστος κρίσις αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐν τῇ πρακτικῇ προσκομιμάτων κατέστειλεν ἐν ἐμοὶ ὅλας τὰς ἀληθῶς χιμαιρικὰς τάσεις. Ἡ εὐφυΐα τῆς περιέβαλλε πάσας τὰς ἰδέας διὰ σχήματος συγκεκριμένου, καὶ ἐφάνταζτο καθαρῶς τὸν τρόπον τῆς ἐνεργείας αὐτῶν ἐν τῇ πραγματικότητι. Τόσον δὲ σπανίως ἐλάνθανετο περὶ τὴν γνῶσιν τῶν αἰσθημάτων τῆς ἐποχῆς καὶ τῶν ἐλατηρίων τοῦ ἀνθρώπου, ὥστε τὸ ἀδύνατον μέρος ἰδέας τινὸς ἀνεφαρμόστου τῇ διέφευγε σπανιώτατα.

ΑΓΓΛΙΚΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ.

Κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς τοῦ Porter ἢ κατὰ μέσον ὄρον ἐνιαυσία ἐπὶ τοῦ πρώτου ἡμίσεως τοῦ παρόντος αἰῶνος αὐξήσις τῆς περιουσίας τοῦ Ἀγγλικῶ ἔθνους ἀνεβιβάζετο κατὰ μὲν τὰ κινητὰ (1814—1845) εἰς 31 $\frac{1}{2}$ ἑκατομ. λιρ. στερλ. κατὰ δὲ τὰ ἀκίνητα (1815—1843) εἰς 22 ἑκατομ. λιρ. στερλ. Ὅποῖαν ἔκτοτε ἐντασιν ἔλαβεν ἡ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις κρυπτομένη μεγάλη δημιουργικὴ δύναμις, εὐκόλον εἶναι νὰ κρίνωμεν ἐκ διαφόρων οἰκονομικῶν συμπτωμάτων, μεταξὺ τῶν ὁποίων ἐξόχου σημασίας εἶναι αἱ ἐπ' ἐσχάτων δημοσιεύσεις τῶν κ. Sprackman περὶ τῶν χορηγηθέντων ἐν Ἀγγλίᾳ εἰς νέας καὶ παλαιὰς ἐταιρίας καὶ ἐξωτερικὰ δάνεια χρηματικῶν κεφαλαίων καθ' ὅλον τὸ ἔτος 1873.

Ἐν πρώτοις συνέστησαν 206 νέαι ἐταιρίαι, ἐξ ὧν 78 ἀνήκουσιν εἰς τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον, 35 εἰς ἀνα-

θραχωρυχεῖα, 33 εἰς ἄλλα μεταλλεῖα, 8 εἰς τηλεγράφους, 7 εἰς τραπέζας, 6 εἰς σιδηροδρόμους, καὶ αἱ λοιπαὶ εἰς ἄλλους τῆς ἐθνικῆς ἐργασίας κλάδους. Τὸ ὀλικὸν ὀνομαστικὸν κεφάλαιον τῶν ἐταιριῶν τούτων ἀνέρχεται εἰς 59 940 400 λιρ. στερλ. ἐξ ὧν πράγματι 44 374 744 ἐτέθησαν εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ κοινοῦ, ὅπερ κατέβαλεν ἤδη 13 419 974 λ. σ. ἐν αἷς ὑπολογίζονται ἰδιαιτέρως 3 227 500 εἰς τηλεγράφους, 2 953 100 εἰς βιομηχανικὰ καὶ ἐμπορικὰ ἔργα, 1 458 552 εἰς μεταλλεῖα καὶ 1 432 722 εἰς ἀνθραχωρυχεῖα.

Αἱ παλαιαὶ ἐταιρίαι ἐζήτησαν 35 971 035 λιρ. στερλ. ἀπέναντι τῶν ὁποίων τὸ κοινὸν ἐχορήγησε 23 876 204. Ἡ σπουδαιότερα ποσότης ἀνάγεται εἰς τὴν σιδηροδρομίαν, ἥτις, αἰτήσασα 31 473 990, ἔλαβεν 20 174 299. Εἰς δὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὸ ἐμπόριον ἐπὶ αἰτήσεως 690 315 λ. σ. ἐδόθησαν 639 675. Μόναι αἱ περὶ τὰ ὕδατα ἐταιρίαι, εἰς ὅλην τὴν κίνησιν ταύτην τῶν κεφαλαίων, ἔλαβον ὅσα ἐζήτησαν, 279 550 λιρ. στερλ.—Ἐὰν συγκρίνωμεν τὰς παλαιὰς πρὸς τὰς νέας ἐταιρίας ἐκ τοῦ ποσοῦ, ὅπερ ἐζήτησαν καὶ ἔλαβον παρὰ τῆς γενικῆς τοῦ ἔθνους πίστεως, ἡ ἀναλογία τῶν παλαιῶν ἐταιριῶν ἀποτελεῖ σπουδαιότατον χρηματιστικὸν μάθημα· διότι, ἐνῶ ἐπὶ τῶν νέων ἐταιριῶν οὐδὲ τὸ $\frac{1}{4}$ τῶν αἰτηθέντων κεφαλαίων κατεβλήθη, αἱ πρὸς τὰς παλαιὰς καταθέσεις ἔφθασαν τὰ $\frac{2}{3}$ τῶν κατ' αὐτὰς αἰτήσεων. Ἀπαιτεῖται λοιπὸν καὶ δοκιμασία τις διὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κοινοῦ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐπικρατειῶν, αἵτινες κατὰ τὸ ἔτος 1873 ἀπετάθησαν πρὸς τὸ Ἀγγλικὸν βαλάντιον, ἀναβιβάζεται εἰς ὀκτώ, ἐκδωσάσας χρεώγραφα ὀνομαστικῆς ἀξίας 128 840 760 λιρ. στερλ. ἐξ ὧν κατεβλήθησαν 85 611 933. Μεταξὺ τῶν δανείων τούτων τὸ μὲν εὐθηνότερον ἀνήκει εἰς τὴν δημοκρατίαν τοῦ Χιλί, τῆς ὁποίας αἱ ὁμολογίαι ἐπραγματοποιήθησαν ἐπὶ ἐκπτώσει 6 μόνον τοῖς $\frac{1}{10}$, τὸ δὲ ἀκριβώτερον εἰς τὴν Γουρκίαν, ἥτις ἠναγκάσθη νὰ ἀφήσῃ εἰς τοὺς δανειστάς τῆς 41 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$. Ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἐπικρατειῶν ἡ ἐκπτώσις ἠκολούθησε τὴν ἐπομένην ἀναλογίαν,

Ούγγαρία 20 και 11 τοῖς $\frac{1}{10}$, Αἴγυπτος 15 $\frac{3}{4}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, Βουένος-Αύρες 11 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$, Ἑνωμένα Πολιτεῖαι τῆς Ἀμερικῆς 9 τοῖς $\frac{1}{10}$, Ἰαπωνία 7 $\frac{1}{2}$ τοῖς $\frac{1}{10}$ και Ρωσσία 7 τοῖς $\frac{1}{10}$. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ τόκου τὰ νέα δάνεια συνωμολογήθησαν εἰς 5 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Χιλί, Ἑν. Πολιτεῖαι, Ρωσ. Οὔγγ. α' δάνειον), 6 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Βουεν. Ἀύρες, Οὔγγ. β' δάν. Τουρκία) και 7 τοῖς $\frac{1}{10}$ (Αἴγ. Ἰαπ.). — Ἐκ τῶν δανείων τούτων τὰ μὲν σημαντικώτερα ἀνήκουσιν εἰς τὰς Ἑνωμένας Πολιτεῖας, αἰτινες ἐπὶ χρεωγράφων 60 000 000 λ. σ. ἐπραγματοποίησαν 54 600 000, και εἰς τὴν Αἴγυπτον, ἣτις ἐπὶ 32 000 000 λ. σ. ἐπραγματοποίησε 16 960 000. τὰ δὲ μικρότερα εἰς τὴν Τουρκίαν, ἣτις ζητήσασα 2 223 460 λ. σ. ἐπραγματοποίησεν 655 903, και εἰς τὴν Βουένος-Αύρες, ἣτις ἀπὸ 2 040 800 λ. σ. ἠὺχαριστήθη εἰς 306 120.

Γ. ΒΙΚΕΛΑΣ.

ΧΡΟΝΙΚΑ.

Ἀπὸ τῆς παρελθούσης ἐβδομάδος ἡ πρωτεύουσα ἠνέωξεν τὰς πύλας αὐτῆς εἰς τοὺς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, ἐντὸς τοῦ περιβόλου τῶν ὁποίων πανταχόθεν σπεύδει τὸ δημόσιον πνεῦμα νὰ συναθροίσῃ ἀπάσας τὰς ἐθνικὰς ἐλπίδας.

— Αἱ τελευταῖαι δημοτικαὶ ἐκκογαὶ μαρτυροῦσιν ἐνδεικτικωτάτας τάσεις τῆς καθ' ἡμᾶς ἐποχῆς εἰς μείζονα τοῦ λαοῦ συμμετοχὴν ἐπὶ τῆς διοικήσεως τοῦ τόπου. Ἡ εὐρύτης τοῦ κύκλου τῶν διὰ τὰς δημοτικὰς ἀρχὰς ὑποψηφίων συνδέεται στενῶς πρὸς τὸ καθολικὸν φαινόμενον τοῦ ἀναδιοργανισμοῦ τῆς χωρικῆς ἡμῶν πρὸ πάντων κοινότητος ὑπὸ οἰκονομικὴν ἄρα και κοινωνικὴν ἔποψιν.

— Προκειμένου περὶ δημοτικῶν ἐκλογῶν, δύναται πρὸς τιμὴν τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς Ἑλλάδος νὰ σημειωθῇ, ὅτι, οὐδ' αὐτῶν τῶν ἀποκλιπόντων πρὸς τὴν μοναρχικωτέραν διαρρύθμισιν τῆς πολι-

τείας ἐξαιρουμένων, εἰς οὐδενός, καθ' ὅσον γνωρίζω, τὴν κεφαλὴν ἤλθεν ἡ πολλὰς καταγιγίδας προοιμιαζομένη ἰδέα τῆς αὐτοσυντηρητικῆς πλειονοψηφίας τῆς Γαλλικῆς Ἐθνοσυνελεύσεως, ἣτις ἐν χώρα δημοκρατουμένη (!) μετήγαγεν ἐσχάτως τὸν διορισμὸν τῶν ὑπαλλήλων τοῦ δήμου (δήμαρχοι) ἀπὸ τῆς ἐκλογῆς τοῦ λαοῦ εἰς τὸ δοκοῦν τῆς Κυβερνήσεως.

— Ἡ γενομένη τελευταῖον θεμελίωσις τοῦ Ζαπείου τῆς Βιομηχανίας μεγάρου ἀνήκει εἰς τὴν μεγάλην ἐκείνην σελίδα τῆς οἰκονομικῆς ἡμῶν ἱστορίας, τὴν ὁποίαν ἐξ ἀπαντος θέλομεν διαμοιρασθῆ μετὰ τῆς Ἀνατολῆς. Ὅσοι νομίζουσιν, ὅτι ἡ μεγάλη ἰδέα εἶναι καθαρῶς στρατιωτικὴ, λησμονοῦσι τὸ εἶδος τῶν ὁπλιτῶν, τοὺς ὁποίους δημιουργεῖ ὁ βιομηχανικὸς ἡμῶν αἰὼν.

— Ἐάν, ὃ μὴ γένοιτο, μετὰ χίλια ἔτη χεῖρ' ἀσπλαγγχνος ἀρχαιολόγου, ἀναδιφῶσα ἐν τοῖς θεμελίοις τοῦ βιομηχανικοῦ τούτου ναοῦ, ἀνακαλύψῃ τὰ ἐν αὐτοῖς ριφθέντα χρυσᾶ τῆς νεωτέρας περιόδου Ἑλληνικὰ νομίσματα, βεβαίως θὰ ἀποδείξῃ ψευδῆ τὴν σύγχρονον ἡμῶν ἱστορίαν, ἐν ἣ ἄγνοοῦμεν τὴν ὑπάρξιν τοιαύτης νομισματικῆς κυκλοφορίας, διὰ τὸν ἀπλούστατον λόγον ὅτι ὁ περὶ αὐτῆς νόμος δὲν ἐτέθη ἀκόμη εἰς ἐνέργειαν.

— Ἐν Παρισίοις συνῆλθεν ἡ ὑπὸ τῶν ἀποτελεσασῶν τὴν νομισματικὴν ἔνωσιν τοῦ 1865 ἐπικρατειῶν (Γαλλία, Ἰταλία, Βέλγιον, Ἑλβετία) διορισθεῖσα ἐπιτροπεία πρὸς ἀγαθεώρησιν τῶν δύο κατ' αὐτὴν νομισματικῶν βάσεων (χρυσὸς και ἀργυρος). Προκαταρκτικῶς ἐτέθησαν μεταξύ τῶν μελῶν τῆς τὰ ἐξῆς ζητήματα. Ποῖα τὰ αἷτια τῆς ὑποτιμῆσεως τοῦ ἀργύρου και τίς ἡ πιθανὴ διάρκεια αὐτῆς; Ποῖα τὰ ἐντεῦθεν ἄτοπα ἐν ταῖς χώραις τῆς διττῆς νομισματικῆς βάσεως και ποῖα τὰ κατ' αὐτῶν ἀντίδοτα;

— Ὁ περιορισμὸς τῆς ἀργυρᾶς νομισματοποιίας ἐν τῇ περὶ ἧς ὁ λόγος ἐθνικῇ ἐταιρίᾳ παρίσταται πανταχόθεν ὡς ἀρχὴ ἀφιλονεικητος. Ἡδὲ και αὐτὴ ἡ Γαλλία, ἣτις φαίνεται μᾶλλον τῶν λοιπῶν συνεταίρων ἐπιμένουσα εἰς τὴν διττὴν νομισματικὴν βᾶσιν (ἐνεκεν τῶν ἐν τῇ Τραπεζῇ αὐτῆς ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν), ἠναγκάσθη νὰ περιορίσῃ τὴν ἡμερησίαν τῶν νομισματοκοποιεῶν τῆς ἐνέργειαν κατὰ πρῶτον μὲν εἰς 250 χιλ. φρ. ἀκολούθως δὲ εἰς 150 χιλ.

Ἐν Ἀθήναις, 2 Φεβρουαρίου 1874.